

**Munter
Dövas Dag
i Piteå**

**Tolkdebatten
som kom av sig**

"Den oralistiska skolan gjorde oss illa"

**Tidskrift för
SVERIGES DÖVAS
RIKSFÖRBUND
Grundad 1890**

Utgivning 2008

Nr Manusstopp Utgivning

8 . . . fre 21 nov . . . to 18 dec

Utgivning 2009

Nr Manusstopp Utgivning

1	fre 30 jan	to 26 feb
2	fre 6 mars	to 2 april
3	fre 17 april	to 14 maj
4	fre 22 maj	to 18 juni
5	fre 7 aug	to 3 sept
6	fre 11 sept	to 8 okt
7	fre 16 okt	to 12 nov
8	fre 20 nov	to 17 dec

**Prenumeration
och adressändring**

medlem@sdrf.se

Agneta Skagerstrand, SDR

Box 300, 793 27 Leksand

texttelefon 0247-641 49

fax 0247-151 03

Prenumerationspris 300 kr/år

REDAKTION

Adress

Dövas Tidning, SDR

Förmansv. 2, plan 6

117 43 Stockholm

dovas.tidning@sdrf.se

Chefredaktör

och ansvarig utgivare

Birgitta Leufstadius

birgitta.leufstadius@sdrf.se

taltelefon/SMS: 070-342 60 68

fax: 08-649 90 46

Reporter

Tomas Lagergren, Örebro

tomas.lagergren@sdrf.se

3G-mobil 0735 130199

Frilansreportrar

Lennart Tjärnström

lennart.tjarnstrom@sdrf.se

texttelefon: 08-649 71 03

3G-mobil 0735 009769

Niclas Martinsson

niclas.martinsson@sdrf.se

3G-mobil 0738 333060

Layout

Åsa Möller

Göteborgs Journalisthus

asa.moller@sdrf.se

taltelefon: 031-24 24 72

Plantagegatan 3 A

413 05 Göteborg

Annonser

Bokas och lämnas till

Björn Holmberg

Box 70, 548 22 Hova

telefon 0506-351 26

fax 0506-301 67

sdrannons@sdrf.se

Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till redaktionen

Upplaga: 5800 ex

Tryck: Hedemora Tryck

ISSN 1402-1978

sid 9

sid 7

sid 22

sid 21

sid 5

sid 17

Innehåll

OMSLAG: GLADA DELTAGARE VID DÖVAS DAG I PITEÅ – EVA LILJA, ANNA ERIKSSON, SUSANNE STENMARK OCH DAN ANDERSSON-LANTTO. FOTO: TOMAS LAGERGREN

4 *Tolkdebatten som kom av sig*

5 *Unga Tyst Teater öppnar scenen för alla*

6 *Årets Dövas Dag: Framtidsfrågor, gemyt och pitepalt*

9 *Mer dövnyheter via SVT:s webb*

10 *PORTRÄTTET: "Den oralistiska skolan gjorde oss illa"*

12 *Dövhistoriskt seminarium gav ny kunskap*

14 *En framgångsrik ambassadör för teckenspråket*

16 *Svenska elever fann vänner i Uganda*

18 *Tillgänglighetsfrågorna på regeringens agenda*

21 *Pris till teckenspråkigt teaterprojekt*

21 *Inför SDR-kongressen: Så jobbar valberedningen*

22 *Författarträff i Malmö DF drog storpublik*

24 *Babytecken även för hörande småttingar*

25 *Dövas Dag i Slovakien: Mingel med Miss Venezuela*

27 *INSÄNDARE: Varför får vi inga jobb, trots utbildning?*

28 *UNG: Internationellt intresse! SDU söker dig!*

32 *KRÖNIKAN: Det är i affären man ser deras sanna jag*

Föräldrarna måste få allsidig information!

Föräldrar som upptäcker att deras barn är dövt blir ofta förtvivlade och vet inte vart de ska vända sig. Oftast vänder de sig till läkare. Men vad får de då för information?

Föräldrarna vill förstås att barnen är friska och har alla fem sinnen, inklusive hörsel, och läkarna erbjuder operation. Under dessa diskussioner bör CI-teamen absolut tala om att alla döva och hörselskadade barn behöver teckenspråk i botten. Vi i SDR kan ju inte få kontakt med föräldrarna p.g.a. landstingens sekretess.

Det är viktigt att vi lyssnar på föräldrarna och hjälps åt. DHB (Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn) är en bra organisation, som erbjuder kurser och seminarier till föräldrarna. SDR samarbetar också med HRF*, FSDB*, UH* och SDU*. Det är viktigt att vi alla förklarar för föräldrar till barn med hörselnedsättning att även barn med CI behöver svensk teckenspråk, liksom föräldrarna.

En del tycker kanske det är jobbigt med teckenspråk. Men om vi älskar våra barn som de underbara varelser de är, oavsett hörselnedsättning, så måste vi ge dem teckenspråket.

Mina föräldrar fick mig i mitten av 50-talet. Då fick man inte teckna utan skulle ha hörapparat och träna hela tiden. Hörselvården sade att det var viktigt att sätta in hörapparat och tala mycket med mig.

Mina föräldrar valde dövskolan Härnösand, och jag tackar än idag för att de gjorde ett bra val för mig. Men hörselvården tyckte det var fel.

På den statliga förskolan i Boden var alla döva, men vi fick bara träna tal. Sedan gick jag på Kristinaskolan i Härnösand och därefter på Birgittaskolan i Örebro, med blandade känslor. Det var mycket talträning. Lärarna använde aldrig teckenspråk och man fick försöka avläsa på läpparna och lyssna. Varje gång jag åkte hem slängde jag hörapparaten för att vila mig från ljud. Jag var helt slut.

Hur är det med de döva och hörselskadade barn som föds idag? Brukar hörselvården berätta något om hur vi teckenspråksanvändare har det, och att dövskolorna har enormt fina resurser för ALLA barn med hörselnedsättning? Informerar de om att det finns döv-föreningar i Sverige att vända sig till?

Och hur kan vi som är döva stödja föräldrarna till döva barn?

Alla med hörselnedsättning behöver riktigt teckenspråk – inget TSS (Tecken som stöd) – det är HELT fel!

Det är dags att uppmärksamma hur landstingen bemöter föräldrar och barn. Hörapparat och CI är bara olika slags tekniska hjälpmedel. Vi måste betona hur viktigt teckenspråket är även för dessa barn.

Det är oroade att utvecklingen tycks gå mot allt mindre teckenspråkiga miljöer. Allt fler väljer att inkludera sina barn i vanliga daghem och skolor.

Vid skolstarten är man 6–7 år gammal, kanske ensam med hörselnedsättning bland vänner som hör bättre. Utan teckenspråk. Bara svenskt talspråk. Det lilla barnet kommer hem helt utmattad.

Små döva barn leker utan problem med hörande vänner. Men vad händer när de växer upp och blir tonåringar? Lekarna minskar och man pratar mer, och Då blir barnet allt mer utanför. Utan teckenspråk och teckenspråkiga vänner kan livet bli svårt.

Då kommer de kanske till Riksgymnasiet för döva och hörselskadade. Där upptäcker de att det finns fler hörselskadade och döva som har redan har teckenspråket som grund, ungdomar som gått i dövskola och har många teckenspråkiga vänner att identifiera sig med. Och då frågar de varför de inte fått teckenspråk tidigare.

För barnens skull är det så oerhört viktigt att vi förklarar för föräldrarna varför alla barn med hörselnedsättning behöver teckenspråket.

INGALILL BERGGREN SIK, STYRELSELEDAMOT, SDR

* HRF – Hörselskadades riksförbund

* FSDB – Föreningen Sveriges Dövblinda

* UH – Unga Hörselskadade

* SDU – Sveriges Dövas Ungdomsförbund

SDR hemsida: www.sdrf.se
Information: info@sdrf.se

SDR Stockholm
Adress:
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vxl: 08 442 14 61
Texttel. vxl: 08 442 14 60
Fax: 08 442 14 99

SDR Leksand
Adress:
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247-641 00
Texttel. vxl: 0247-641 01
Fax: 0247-151 03

Förbundsordförande
Lars-Åke Wikström
law@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 63
3G-mobil 0735 033349

Informationschef
Helena Fremnell Ståhl
hfs@sdrf.se
Tel. 0247 64147
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Generalsekreterare
Tord Lind
tord.lind@sdrf.se
Texttelefon 08-4421480
Mobil/SMS 0738 371794

Material till Slingan
slingan@sdrf.se
Telefax 0247-151 03

Bli stödmedlem
medlem@sdrf.se

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Taltelefon 0247-140 65
Texttelefon 0247-100 24
Fax 0247-141 35

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
karl-erik.karlsson@sdrf.se
Texttelefon 08-89 44 23

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västansviks Folkhögskola
Box 300, 793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 01
Taltelefon 0247-641 00
Fax 0247-101 65
www.sdrf.se/vv

SDR plusgiro: 90 00 24-1

Ragnar Veer berättade om SDR:s tolkkampanj.

Elisabeth Ljunglöf från Tolkcentralen i Örebro..

Tolkdebatten kom av sig – politikerna uteblev

Stefan Ståhlbom i Tolkbrukarrådet i Örebro var besviken när han lämnade lokalen på Karlslundsgatan 18 kvällen den 1 oktober. Ingen politiker hade brytt sig om att komma till den debatt om tolkfrågan han bjudit in dem till. Dessutom var uppslutningen bland medlemmarna svag: Det kom bara 15 personer.

Tolkfrågan verkar just nu ganska iskall i Örebro... Istället för den tilltänkta debatten mellan brukare och beslutfattare blev det allmän frågestund. Inget blev som tolkbrukarrådets Inga-Britt Andersson och Stefan Ståhlbom hade tänkt sig:

– Jag är besviken, sa Stefan, som såg trött ut och frågade sig själv om det är någon ide att fortsätta med tolkbrukarrådet när det ser ut så här.

En tröst är dock att tolkbristen i Örebro minskat något i år, med cirka 5 procent. I början av året infördes en ny fördelningsprincip – nu får landstingen statliga bidrag i förhållande till det faktiska antalet tolkbrukare.

Tjänstemännen Elisabeth Ljunglöf, chef för den s.k. vardagstolkningen, och Johnny Kristensen, chef för bildtelefonin på Tolkcentralen i Örebro, var på plats. De presenterade sitt arbete för de få åhörarna.

Organisationsförändringar har ökat effektiviteten i antal utförda uppdrag; tolkarna jobbar nu bredare – en universitetstolk åtar sig andra uppdrag också, och samma sak med tolkar i andra enheter.

20 timmar – ett påhitt

Åtgärderna har minskat tolkbristen något, menar Elisabeth Ljunglöf.

– Om man fördelar vårt flöde jämnt över året så får Tolkcentralen i Örebro in cirka 1.300 beställningar i månaden. Av dessa inställs cirka 200 uppdrag per månad.

Av de inställda är det ca 40 uppdrag i månaden som TC skickar tolk till men där brukaren aldrig dyker upp, och inte heller har avbokat. Detta är ett problem, påpekar Elisabeth Ljunglöf. Om dessa brukare avbokat i tid hade 40 andra uppdrag kunnat utföras.

SDR:s ombudsman Ragnar Veer och intressepolitiska sekreterare Suzanne Albihn var på plats och berättade om den nyligen avslutade tolkkampanj som SDR drivit.

Arbetsplatstolkning har länge varit ett problem för många döva. De har hela tiden fått höra att arbetsplatstolkning har en begränsning på 20 timmar per månad. Men det finns egentligen ingen sådan regel – det har bara varit ett påhitt för att hålla nere budgeten.

– Vi har tittat på regelverken. Ingenstans står det att vi ska få högst 20 timmar. Det har bara hittats på av beslutfattarna, sa Ragnar Veer, klart upprörd av detta faktum.

Dövas liv begränsas

Både SDR och dövföreningarna ute i landet, i det här fallet Örebro, vill se en nationell instans som sköter tolkverksamheten. Idag får de 21 landstingen själva bestämma hur de vill göra med den pott pengar de får. Chanserna att få tolk varierar därför, beroende på var man bor.

– Det ska inte avgöras av var du bor, du som döv ska få tolk när du behöver det, menade Suzanne Albihn och gav ett exempel:

– Ansvars- och finansieringslagen fungerar inte alls när det gäller kommunala utbildningar. Här i Örebro kan man inte få tolk till Komvux, som man får i Vänersborg. Så får det inte vara!

Ragnar Veer ser en fara i att man begränsar dövas liv genom att neka tolk. Han anser att samhället förlorar på det:

– Döva mår sämre och hamnar utanför samhället. Någon lagstiftning ska inte få begränsa dövas livskvalitet, slog Ragnar Veer fast.

DT fick efteråt fatt i en av de inbjudna politikerna, Martin Lind (s), för att fråga varför han uteblev från mötet om tolkfrågorna.

– Jag var tyvärr förhindrad av en sedan länge planerad konferens i Stockholm, som handlade om funktionshinder. Tolkfrågan är jätteviktig, men jag kunde inte komma helt enkelt, beklagar Martin Lind.

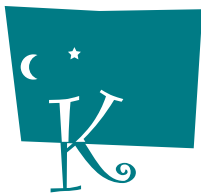
Stefan Ståhlbom, Tolkbrukarrådet i Örebro.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Tyst Teater öppnar scenen för alla

Gesly och Romel Belcher, Ebru Bilen, Emma Cid, Ida Malmström, Åsa Mellin, Jiin Najär och Therese Rangfeldt dansade det vinnande numret "Vampyr of the street".

Den 11 oktober var det premiär i Örebro för Open Sign, ett projekt som Unga Tyst Teater startat, inspirerade av succén Open Jam. Nu blir det på teckenspråk – Open Sign. Tanken är att det ska bli ett årligt återkommande arrangemang, där vem som helst kan få uppträda på scenen.

Och det föll väldigt bra ut vid premiären i Örebro. Elva bidrag ställde upp och repertoaren var bred: Dans, komik, sång, jonglerande... Nya Teatern i Örebro var fullsatt och publiken trivdes. De röstade och dansnumret "Vampyr on the street" med Ebru Bilen, Emma Cid, Ida Malmström, Åsa Mellin, Jiin Najär, Therese Rangfeldt samt Gesly och Romel Belcher, vann publikens röst.

De får, liksom de vinnande bidragen i Härnösand (18 oktober) och Malmö (25 oktober), gå vidare till Open Sign Special och framträda under Teaterdagarna i Stockholm den 14-16 november.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Romel Belcher sjöng "Mamma".

Niklas Wanjura berättade en historia: "En man funderar på att köpa en motorcykel".

Irina Kankkonen och Alisen Bozkurt framförde "Bröllopsång".

Malin Jonsson framförde numret "Morfar".

Dövas Dag Piteå – framtidsfrågor, gemyt och Pitepalt

Dövas Dag i Piteå var det 50:e året i rad som denna dag genomfördes i organiserad form. Det var en varm, gemytlig och trevlig stämning som infann sig på Pite Havsbad, där evenemanget hölls. Många av de uppemot 400 besökarna hade aldrig varit så långt norrut i Sverige, och de blev positivt överraskade.

Linda Stål och Sara Andersson.

**Koma – medvetslöshet*

De hade nog befarat att det skulle vara kallt och konstigt i dessa trakter, men tvärtom präglades årets Dövas Dag av värme och gemyt. De ansvariga var också nöjda:

– Kul att en så liten förening lyckades ordna en så fin Dövas Dag, tyckte en stolt Åsa Henningsson, eldsjäl i Piteå Dövas Förening.

En ombudskonferens, utställningar och en massa nya och gamla kontakter som knyts och upprätthålls är de sedvanliga inslagen på Dövas Dag.

Och underhållning, givetvis: I år fick man se vuxna karlar öppet berätta om sin uppväxt och sin homosexualitet i dans- och teaterföreställningen *Dreamboys*. Under banketten framförde Västanviks

Ola Lundström, SDR.

Åsa Henningsson, eldsjäl i Piteå Dövas Förening.

folkhögskolas tolkelever en egen version av musika-len *Grease*, som uppskattades. Illusionisten Roland "Rolux" Lundström trollband bankettgästerna med sina trollkonster.

Proppmätt av Pitepalt

På fredagskvällen var det samkväm på dövförening-en inne i stan. Det bjöds på Pitepalt, en rätt som många beställde in. Det heter inte paltkoma* utan orsak – man blev proppmätt av palten! Proppfullt var det också i lokalen. Temperaturen steg snabbt, och folk verkade trivas.

DT frågade tre norrlänningar vad de tyckte om årets Dövas Dag.

– Jag måste säga att jag är oerhört nöjd med hela arrangemanget! sa veteranen och Lule-profilen Hans Bäck, 69, som har varit aktiv i föreningslivet i hela femtio år, och fortsatte:

– Jag trodde inte att så många ville åka ända hit upp. Jag gissade att under 200 personer skulle våga sig hit. Trevligt att så många kom! Det är dövkultur,

Roland "Rollux" Lundström gjorde trollkonster.

Aktörer i föreställningen *Dreamboys*.

Tolkelever från Västerviks folkhögskola framförde en egen version av musikalen "Grease".

Frank Roslund, Pål Nybom och Tommy Berggren.

Addiswa Stenström, Svetlana Dimentova och Jenny Ek.

Kathrina Granström.

Hans Bäck.

Maria Österberg.

Per Öberg.

Therese Norman och Tony Fredriksson.

Paulina Wlostowski och Maja Lidbrink.

ja... Det är ju grejen med Dövas Dag. Det är även ett viktigt intressepolitiskt verktyg för SDR att ha Dövas Dag.

– Det som är kul är att jag ser nya ansikten hela tiden. Att det kommer att finnas folk som tar vid där jag slutar, sa Hans Bäck.

Maria Österberg, 39, och Per Öberg, 34, från Umeå respektive Piteå, var också nöjda.

– Allt har funkad väldigt smidigt. Vi tog också en titt på Piteås stadskärna. Den är fin, sa Maria.

Per, som hade hemmaplan denna gång, var mer intresserad av utställningarna.

– Det var kul att se vad det finns för nya saker att

tillgå. Och att träffa folk, givetvis. Det är alltid trevligt med folk, säger Per.

• Finns det något ni är missnöjda med under Dövas Dag-helgen?

– Nej, vi kan inte se något negativt alls, sa båda i kör.

Cirka 350-400 personer deltog under Dövas Dag i Piteå den 19–21 september.

(DT beklagar att rapporten, på grund av tidningens glesa utgivning, har dröjt lite. Fler bilder från festigheterna finns på SDR:s [hemsida www.sdrf.se](http://hemsida.sdrf.se)).

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

DÖVAS DAG 2008

►► Forts. på nästa sida

SDU-ledamöterna Diana Björkstrand och Henrik Sundqvist.

Ragnar Veer och Linda Stål.

Gert Eriksson, SDR:s alltiallo.

Fr.v. Liselotte Burvall, Valdemar Wojciuk, Suzanne Albiñ, Johanna Mesch och Lars-Åke Wikström.

SDR startar teckenspråkskampanj

DÖVAS DAG 2008

Vid Dövas Dag i Piteå redogjorde Suzanne Albiñ och Ragnar Veer för SDR:s tolkkampanj under 2008. På agendan står nu en ny kampanj som tar vid där tolkkampanjen slutar: Teckenspråkskampanjen.

Mot bakgrund av den nya språklagen anser SDR det viktigt att stärka teckenspråkets status. Språkets status är avgörande för hur dövas livskvalitet förbättras, menar SDR. Framförallt på vissa områden, som barnens rätt till teckenspråk.

– Idag är TSS (Tecken Som Stöd) starkt på gång – teckenspråket är inte lika starkt som för några år sedan. Men som Oskar Österberg* sa redan 1918 – man ska inte blanda ihop två språk, betonade Johanna Mesch.

SDR:s tjänstemän presenterade vad de jobbar med. Stig Kjellberg, IT-ombudsman, arbetar med tillgänglig kultur. Han ska också bevaka TV-utvecklingen. Målet är mer teckenspråkiga TV-program, sa Stig, som menar att 22 timmar per år är alldeles för lite. Han bevakar även teknikens framsteg.

Suzanne Albiñ, intressepolitisk chef hos SDR, jobbar med utbildningsområdet. Bl.a. ska hon titta på den nationella skolorganisationen, och inte bara barnutbildningen:

– Idag har vi stora problem att få tolk till vuxna

studenter utanför universiteten. Döva utestängs i praktiken från privata utbildningar.

Liselotte Burvall jobbar med sociala frågor, som äldreomsorg och social hälsa i stort:

– Döva idag mår dåligt, konstaterar Liselotte, som vill se satsningar på teckenspråkig personal för döva med psykiska problem.

Dövföreningen – hur ser en sådan ut i framtiden? var en annan fråga. Ombuden fick brainstorma. Ett förslag var att upprätta regionala intressepolitiska centra, och att de lokala dövföreningarna åtar sig mer medlemsvårdande uppgifter.

Hur kan man sprida bättre kunskap om döva? var en annan fråga.

– Kunskapsbank på webben, som vi döva kan hänvisa till när någon hörande undrar kring vårt funktionshinder, var ett förslag.

Något som de gamla rävarna i SDR genast tänkte på var förslaget "levande bok", där döva besöker bibliotek och berättar om hur det är att vara döv.

– En bra ide, tyckte SDR:s ordförande Lars-Åke "Låw" Wikström.

Men överst på SDR:s agenda står alltså teckenspråkets status, och till dessa frågor kommer DT att återvända framöver.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Tomas Hedberg.

**Oskar Österberg – döv skräddare, som gav ut den första boken om teckenspråk 1916, där 380 tecken finns med.*

ÖREBRO VÄRD FÖR DÖVAS DAG 2009

Dövas dag 2009 arrangeras av Örebro Dövas Förening. **Tema:** Den nationella handlingsplanens mål "tillgänglighet för alla 2010" – ett år kvar – kommer man att uppnå målet?

Mer dövnheter via SVT:s webbsatsning

Stefan Zetterman.

Nu lanserar SVT Teckenspråk sin nya webb-TV-sajt Teckentorget. Rutinerade Stefan Zetterman, tidigare känd som reporter på SVT-programmet Perspektiv, ska jobba heltid med Teckentorget.

– Tanken är att jag ska resa ut och filma smått och gott. Allt från politik till sport. Teckentorget* kommer att vara en bred, folklig sajt med mycket videoinslag. Tittarna kan också skicka in videoklipp från mobil, videokamera eller digital kamera, berättar Stefan.

Som videojournalist gör han allt själv; researchar, filmar, redigerar inslag och lägger ut på webben.

– Berättarstilen ska också vara annorlunda. Jag ska försöka komma nära folk och låta dem berätta, så man kommer inte att se så mycket av mig i rutan.

• Varför webb-tv?

– Vi har haft svårt att få in alla nyheter i TV. Vi får många tips och idéer, men allt kan inte få plats i

Perspektiv. Då bestämde vi att satsa på webben, vilket varit på gång länge.

– Nu kan vi få in mer nyheter från dövvärlden. Vi har sett att många döva hänger med; alltför äldre har webbvana. Och möjligheterna är stora, menar han och syftar på den obegränsade TV-tiden som finns på webben, till skillnad mot TV-kanalernas begränsade utbud.

SVT:s Perspektiv ska sända tio program under hösten -08 och våren -09. Programmen är trettio minuter vardera. Perspektiv ska vara mer åt dokumentär-hållet, medan Teckentorget ska ha mer bredd. Stefan ser det som en utmaning och ett steg framåt:

– Webb-TV blir, internationellt sett, allt mer vanligt för döva. Längre fram kommer vi att ha en "videokiosk" där tittarna, på teckenspråk, ska kunna lämna synpunkter och önskemål på innehåll på webben.

– Jag ser inga begränsningar för vad webb-TV kan göra! avslutar Stefan Zetterman.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Inte lätt att leva i två världar

Unga människor inom subkulturer* och minoritetsgrupper lever mer utsatt och har sämre möjligheter att få relevant psykisk hjälp. Nu är det de samiska organisationerna som slår larm.

I början av oktober samlades ett årtiotal samiska ungdomar i Lycksele för att diskutera angelägna framtidsfrågor.

Arrangör var samiskt parlamentariskt råd (SPR) som är ett samarbetsorgan för Nordens tre sameting. Värddar för konferensen var sametinget* i Sverige och dess ungdomsråd. Ett resultat av konferensen blev att organisationerna nu slår larm om att samiska ungdomar lever under hård press, som leder till hög psykisk ohälsa och hög självmordsfrekvens.

De lever i två världar, enligt Laila

Dergas, forskare vid Södra Lapplands forskningsenhet, där man sedan tio år forskar på samers hälsa.

Man måste börja ta unga samers psykiska ohälsa på allvar, säger SPR, som bl.a. vill instifta ett krisnätverk för unga samer i Sverige. SPR anser också att det behövs mer information om samisk kultur och samiska näringar inom sjukvården.

– Det finns i dag inga psykologer som är insatta i samiska frågor, säger Paulus Kuoljok, ordförande i samiska ungdomsrådet.

Problematiken är likartad inom andra minoritetsgrupper, bl.a. arbetar SDR för bättre psykiatrisk hjälp åt unga döva.

B. L.

FOTO: TOMAS LAGERGREN

*Subkultur, delkultur; idé- och handlingsmönster som tillhör en viss grupp inom en större samhälls-enhet

*Sametinget är en särskild förvaltningsmyndighet i Sverige med 31 ledamöter i ett folkvalt parlament, med uppgift att bejaka samiska närings-, kultur- och språkfrågor.

Hög ohälsa bland funktionshindrade

■ Det är mer än tio gånger vanligare med dålig hälsa bland personer med funktionsnedsättning, jämfört med den övriga befolkningen. Men en stor del av ohälsan är möjlig att påverka, säger Statens folkhälsoinstitut.

Den senaste Nationella folkhälsoenkäten visar att en femtedel av befolkningen i åldern 16–84 år, dvs. närmare 1,5 miljoner, har någon form av funktionsnedsättning – psykiska funktionsnedsättningar, rörelsehinder, nedsatt syn och hörsel.

I många fall finns ett självklart samband mellan en funktionsnedsättning och dålig hälsa. Men gruppens ohälsa är vanligare än den skulle behöva vara. Personer med funktionsnedsättning har oftare en kort utbildning och sämre ekonomisk situation än andra. Det är också betydligt färre som yrkesarbetar.

Besök oss på
www.sdrf.se

Bibbi – ett av offren för den oralistiska dövskolan:*

60-talets skola gav inte döva samma chans som andra

För Bibbi Burman var skoltiden en plåga. Under hennes skoltid härskade den orala metoden. Att kunna avläsa bra var en förutsättning för att klara skolarbetet. Avläsningen krävde hård koncentration, hela skoldagen, och det var svårt att hänga med i de olika ämnena.

– Skolan gjorde oss illa och kränkte vårt människovärde. Vi borde få upprättelse, säger Bibbi.

PORTRÄTTET

Namn: Birgit Burman

Ålder: 56

Bor: Uppsala

Yrke:

Teckenspråksöversättare

Familj: Singel, två pojkar, tre barnbarn, mamma och fem syskon

Intressen:

Släktforskning, dövhistoria, ströva ute i naturen, fotografera

Drömmar om: Att kärleken ska sprida sig över hela världen

– Fega pedagoger utsatte oss mot bättre vetande för detta, anser Bibbi Burman i likhet med professor Göte Hansson (DT nr 6-2008) och många andra.

– Lärarna betraktade oss elever som underlägsna varelser, säger Bibbi.

Bibbi pluggade på Birgittaskolan i Örebro åren 1959–1967, sedan blev det studier på Blockhusudden i Stockholm och gymnasieskolan i Örebro. I vuxen ålder har hon läst teckenspråk på Stockholms universitet och pedagogik vid Örebro universitet.

Bibbi är ordförande i Uppsala dövas förening och har tidigare suttit med i SDR:s styrelse. De senaste åren har hon arbetat som teckenspråksöversättare, bland annat hos SDR Tecken AB tills företaget lades på is.

Bibbi minns hur skoldagen såg ut. De första lektionerna orkade hon avläsa hjälpligt, men om det var t.ex. matte på eftermiddagen blev det jobbigt.

– Då kändes det befriande om vi hade gymnastik

eller slöjd, för då slapp vi avläsa lika intensivt.

Bara på rasterna kunde hon slappna av, för då flödade teckenspråket bland kamraterna på skolgården – det språk som kändes naturligt för henne.

– Alla är bra på någonting, men jag var inte bra på avläsning, säger hon.

Många hade samma problem. Att kunna avläsa bra har inget med intelligens att göra, utan är en färdighet. Ungefär som att vissa är duktiga i längdhopp, andra i kulstötning. Men för att klara skolarbetet i den orala dövskolan var färdigheter i avläsning ett måste.

– Det kallar jag för förtryck, säger Bibbi.

Hade ingen talan

Eleverna hade ingen talan, lärarnas ord var lag, minns Bibbi. Hon anser att de måste ha varit medvetna om att vi skulle ha fått bättre utbildning om de använt teckenspråk, oavsett om vi hade några hörselrester eller inte.

– Men de erkände det aldrig, säger hon.

Det som förbryllar Bibbi än idag är att lärarna såg hur barnen sinsemellan samtalade på teckenspråk och förstod varandra utmärkt. Ändå ville de inte använda det.

Bibbi har små hörselrester, och undrar om de elever som hörde bättre klarade sig bättre i skolan. ►►

"Allt hade gått lättare om jag fått undervisning på teckenspråk."

lika hörande som möjligt när vi hade gått ut skolan.

– Men det stämde ju inte. När jag slutade skolan blev jag förvirrad när jag såg verkligheten, bland annat att mina ämneskunskaper inte räckte till.

Skolan hade som mål att ge eleverna bra ämneskunskaper, men Bibbi upplevde att den mesta tiden fokuserades på att vi skulle avläsa och tala bra. Det ledde till att de flesta av oss fick bristande ämneskunskaper.

Har jobbat hårt

Man kan inte förutse något, men Bibbi undrar ändå hur hennes liv skulle ha gestaltat sig om hon hade fått undervisning på teckenspråk i skolan.

– När jag slutade skolan var jag ung och osäker, men jag hade läslust, och tror att om jag fått teckenspråkig undervisning hade jag nog mycket tidigt skaffat mig högre utbildning.

Som hon minns det, blev skoltiden en plåga för de flesta av hennes kamrater.

– Lärarna sade ofta till oss att om vi avläste och talade bra skulle vi bli så

Sådana beslut är livsavgörande. Vi begrundar en stund hur många döva som idag sitter och frågar sig detsamma:

Hur hade livet blivit med en teckenspråkig skola (idag en självklarhet) som grund?

Bibbi säger sedan:

– Jag skulle via teckenspråket ha fått en tydlighet, exakthet och informationsrikedom som jag skulle ha haft nytta av i livet.

– Nu blev hela undervisningen istället suddig och oklar på grund av att man inte alltid hängde med.

Bibbi upplever att hon sedan har fått jobba hårt för att etablera sig i samhället.

– Allt hade gått lättare om jag fått undervisning på teckenspråk, säger hon.

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

**Oralism – uppfattningen att talspråk är bättre för döva än teckenspråk*

Aktuella motioner

• Motion till riksdagen den 23 september av Eva Flyborg (fp) om teckentolkning av riksdagens frågestund.

• Motion till riksdagen den 24 september av Elina Linna m.fl. (v) om tolkning: Tolk tjänster bör inte upphandlas, eftersom de då finns risk för sämre kvalitet. Förslagen om auktorisation och kvalitetssäkring (Tolkutredningen från 2005) bör snarast genomföras. Vänsterpartiet vill förändra tolkservicen för döva, hörselskadade och dövblinda: "I dag ser det olika ut vilken service man får beroende på var i landet man bor. Det är också en mängd huvudmän som har att dela på ansvaret, vilket gör det svårt att kräva sin rätt. Tolk servicen täcker inte de verkliga behoven, det råder ett rörigt och oklart regelverk, brukarna kan inte påverka sin situation i tillräcklig omfattning m.m. Det krävs en samordning av dessa tjänster och målet bör vara att dessa tolktjänster ska ha *en* huvudman, inte som i dag en mängd huvudmän. Vänsterpartiet anser liksom Sveriges Dövas Riksförbund att Socialdepartementet bör få i uppdrag att snarast utreda hur en enhetlig tolkservice kan utformas".

• Motion till riksdagen den 1 oktober av Eva Olofsson m.fl. (v). Vänsterpartiet anser att det krävs en ordentlig genomgång av dövas, dövblindas och hörselskadades levnadsvillkor för att förbättra situationen i grunden.

Samtliga motioner finns på riksdagens hemsida,

<http://www.riksdagen.se/>

ANNONSER

Utbildning → Arbete

Iris Hadar AB har både jobbförberedande och yrkesinriktade utbildningar för döva. Besök vår hemsida nu!

www.iris.se/dov

välkommen till... den nya tiden stormarknad!

alla dagar **8-22**

Tel. 054-777 45 00

www.maxikarlstad.se

Välkommen!

Christer med personal

Roland Ask, Roland Jakobsson och Anita Hellöre föreläste under seminariet.

Dövhistoriskt seminarium gav ny kunskap

Åsa Axell, lärare på Manillaskolan, fick veta att hennes mormors mor Anna Karlsson hade gått på dövskolan i Gumpetan. Tomas Hedberg tog även reda på att det fanns flera döva i hennes släktled.

Lise Marie Nyberg och Arne Kr. Rødin Nyberg från Norge pratar dövhistoria med Rita Ingvarsson.

Sveriges Dövhistoriska Sällskap (SDHS) arrangerade den 11–12 oktober sitt 16:e seminarium i Karlstad. Vi var uppåt 40 personer som deltog. Lördagen var reserverad för föreläsningar och på söndag var det bussutflykt.

Huvudpunkterna var Anita Hellöres bok "Mina förfäders stad", samt Riis Herrgård och en gammal dövskola i Gumpetan, nuvarande Sofiedal, några mil utanför Karlstad. Vi fick också bekanta oss med två okända profiler från dövas värld, Ruben Rising (1869–1929), modellör hos Rörstrand, och Theodor Kaijser (1851–1928), föreståndaren vid dövskolan i Gumpetan och Karlstad.

Anita Hellöre har intervjuat sina släktingar och samlat fakta och upplevelser om hur döva hade det i finska Österbotten från 1850-talet och fram till våra dagar. Det är över 70 döva från en och samma släkt och över 20 som gift in sig i slakten. Materialet blev så stort att hon blir tvungen att begränsa det till åren 1854 och 1924. Hon kommer att fortsätta med en andra del så småningom. Med boken vill hon försöka bevara den österbottniska dövskulturen.

Roland Jakobsson från Stockholm föreläste om Ruben Rising, kallad RR, som redan var en skicklig tecknare när han slutade sin skolgång på Manilla-skolan. Han kom sedan till porslinsfabriken Rörstrand i Stockholm som lärling 1888.

– Jag tror att RR fick hjälp när han anställdes av Albert Berg, den döve marinmålaren, som hade kontakter bland konstnärer och konsthantverkare, berättade Roland.

RR blev sedan anställd som modellör och drejare

vid Rörstrand från 1890-talets mitt. Han var med och införde jugendstilen. Konstnärerna hämtade idéer från växt- och djurriket till bl.a. design av vaser. Varje vas är unik och signerad. Vad man vet finns över 80 vaser signerade eller stämplade med RR.

– Guldåldern tog slut vid första världskriget och de tio sista åren innan Rörstrand lade ner Stockholmsfabriken 1926 målade RR seriegods, sade Roland Jakobsson. Han visade ett exempel på en RR-vas med lönnlöv.

Tomas Hedberg, SDHS:s ordförande, gav en kort historisk bild av den andre profilen Theodor Kaijser. Han var son till en apotekare som hade 12 barn. Theodor blev döv i en olycka när han var fyra år, och fadern försökte ge honom en bra utbildning. Sedan Theodor slutat på Manillaskolan 1868 utbildade han sig till lärare och praktiserade på Manillaskolan i något år innan han fick undervisa i Tysta skolan på Fredriksholmen i Småland.

Sedan var han med och grundade 1874 dövskolan i Gumpetan där han var föreståndare till 1895. Den övertogs då av det femte dövstumskoldistriktet till följd av införandet av undervisningsplikten för döva barn 1889. Skolan flyttades sedan till Karlstad där Theodor Kaijser bedrev undervisning under de sju sista åren fram till 1902, då skolan lades ner.

Roland Ask, Karlstad, gav bakgrundsfakta till Riis Herrgård. Fröken Elisabeth Danielsson testamenterade efter sin död Riis Herrgård till Svenska Kyrkans diakonistyrelse 1942. Det blev ett semesterhem för döva husmödrar.

►► Forts. på nästa sida

Roland Jakobssons unika vas från jugendperioden med RR-stämpeln.

PRIVAT FOTO

Styrelsen bedrev kurser och aktiviteter för döva ungdomar, bland annat scouter. Alma Abrahamsson hade sin årliga sommarkurs för hörande mammor med döva barn i förskoleåldern. Gården såldes 1973. På dövas föreningen i Karlstad passade vi på att titta på bilder och prata om minnen från Riis Herrgård.

På söndagsutflykten besöktes först Norra kyrkogården i Karlstad, sedan Riis Herrgård i Vålberg. Herrgården är renoverad, men många av deltagarna kände igen omgivningen.

Färden gick vidare till Sofiedal där dövskolan hade funnits. Där fanns fortfarande spår från den tid det varit dövskola, dvs. ladugården och den renoverade bostaden. Andra skolbyggnader har rivits.

Sammanlagt 120 döva elever gick i skola där under de 21 åren dövskolan verkade. Eleverna fick också hjälpa till på gården, som hade 100 boskapsdjur. På den tiden fanns en järnvägsstation tre kilometer från gården där eleverna lätt kunde hämtas med hästskjuts. Eleverna blev konfirmerade i Grava kyrka, som vi också besökte.

Deltagarna frapperades över att många döva som gått i skola under Ossian Edmund Borgs tid som föreståndare på Manillaskolan hade nått framgång i livet. Det kan vara intressant att göra efterforskningar om vad eleverna gjort sedan de slutat på Manillaskolan under Borgs tid 1839–1875.

TEXT OCH FOTO: LOLO DANIELSSON

Trögt med tillgänglighetsarbetet

Nu måste tillgänglighetsarbetet påskyndas om målen ska nås i tid, konstaterar regeringen, som i slutet av september presenterade en övergripande strategi för arbetet.

Enligt den nationella handlingsplanen "Från patient till medborgare", som antogs av riksdagen år 2000, ska Sverige år 2010 vara tillgängligt för alla. Men det går trögt med tillgänglighetsarbetet ute i kommunerna, så äldre- och folkhälsominister Maria Larsson lade i slutet av september fram en strategi för att påskynda arbetet.

Strategin har utarbetats av fyra olika departement i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. Det handlar om att förbättra samarbetet mellan myndigheter, kommuner och fastighetsägare, och ge bättre information om vilka krav som finns, t.ex. beträffande ljudmiljön. Bestämmelserna och tillsynen ska skärpas, och statens ansvar bli tydligare i plan- och bygglagstiftningen. Politiker och tjänstemän ute i kommunerna ska erbjudas utbildning på området. 150 miljoner öronmärks för att tillgänglighetsanpassa kollektivtrafiken, t.ex. ge bättre textinformation på stationerna.

Handikappförbunden (HSO) protesterar mot att man inte fått vara med i den grupp som utformat strategin, och ser det som allvarligt att de erfarenheter som finns inom handikapporganisationerna inte tillvaratas.

Mer pengar till Riksteatern

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att Riksteatern, där bl.a. Tyst Teater ingår, tillförs 10 miljoner kr för sin verksamhet fr.o.m. 2009. Riksteatern föreslås också få cirka 5 miljoner kronor till följd av pris- och löneomräkningen.

– Beskedet som regeringen ger i budgetpropositionen är en viktig signal för Riksteaterns publik och för de tusentals människor som arbetar ideellt i våra teaterföreningar, kommenterar Birgitta Englin, VD för Riksteatern.

HALLÅ DÄR!

Ida lämnar SDU

Dags att gå vidare

**• Hallå där Ida Karlsson, som nu slutar som ombudsman för SDU – varför det?
– Det har varit väldigt kul, men nu vill jag återuppta mina studier, säger Ida.**

Ida uppger två skäl till att hon lämnar Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDU). Det ena är att ett visst ord återkom ständigt när hon öppnade mail. Ordet var "döv". Allt kretsade kring det.

– Till slut tröttnade jag lite. Missförstå mig inte, jag har haft väldigt kul. Men jag kände att det var dags att gå vidare och få vara bara Ida, säger hon.

Det andra är att Ida egentligen hade tänkt fortsätta studera när jobbet som ombudsman dök upp för två år sedan. Hon såg det som en spännande utmaning och tackade ja. Då fick de sista universitetspoängen ligga på is tills vidare.

– Jag, som är samhällsintresserad, uppskattade att få vara med och påverka och samarbeta med andra, säger hon.

SDU har bara två heltidsanställda. Därför är det enligt Ida nödvändigt med nätverkande. Under hennes tid som ombudsman har SDU blivit öppnare och bredare och vänder sig nu till alla teckenspråkiga ungdomar. SDU har täta kontakter med andra organisationer som UH*, DBU* och SDR*. SDU har också synts mer i offentliga sammanhang. Ett exempel är att förbundet i somras åkte till Gotland under Almedalsveckan* och visade upp sig.

SDU har på senare tid blivit mer intressepolitiskt inriktat. Det har varit roligt och lärorikt att skriva remissvar till regeringen och tillsammans med andra organisationer diskutera och kompromissa i frågor som skolpolicy, säger Ida.

Men nu vill hon återuppta studierna. Drömmen är att ta en magisterexamen och få syssla med samhällsplanering på någon myndighet.

SDU:s ordförande Sven-Emil Karmgård säger att det är tråkigt att Ida Karlsson slutar hos SDU.

– Det är en förlust att en så duktig och kompetent medarbetare som Ida lämnar oss. Hon har utvecklat SDU:s intressepolitiska arbete. På den fronten har vi oerhört mycket att tacka Ida för att vi står där vi är nu, säger han.

Vid DT:s pressläggning är det inte klart vem som efterträder Ida Karlsson.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

*Almedalsveckan – politikerframträdanden varje sommar i Almedalsparken i Visby.

*UH – Unga Hörselskadade

*DBU – Dövblind ungdom

*SDR – Sveriges Dövas Riksförbund

Professor Kristina Svartholm på sin arbetsplats, Stockholms universitet.

Svensk språkprofessor med hela världen som arbetsfält

Kristina Svartholm, professor i svenska som andraspråk för döva vid Stockholms universitet, är en eftertraktad föreläsare. Det har blivit besök i många länder i Europa och i Latinamerika. Hon har också varit i Asien, Australien, Sydafrika och USA och förklarat vikten av tvåspråkighet för döva.

”De kanske viktigaste ögonblicken har varit när jag känt att döva själva har förstått, på djupet, att de har ett språk och att deras rätt till språk och tvåspråkighet är en mänsklig rättighet.”

– Länderna vill ha information om den svenska dövundervisningen och om dövas tvåspråkighet. Man vill veta mer om forskningen inom området och om våra erfarenheter av hur döva kan lära sig läsa och skriva samhällets språk via teckenspråket. Jag brukar också lyfta fram hur viktigt det är med tolkar och en bra tolkutbildning för att döva ska bli fullt delaktiga i samhället. Likaså brukar jag peka på den förhållandevis stora andelen döva som läser på universitet i Sverige, berättar professor Svartholm.

• Ofta handlar det väl om att ge mycket grundläggande kunskaper?.

– Ja, så var det till exempel i Kosovo i våras, där jag var på uppdrag av Finlands utrikesdepartement. Jag höll en kurs om dövas tvåspråkighet för lärare vid den enda dövskolan som finns i Kosovo. Några lärare kunde litet teckenspråk, men för de flesta blev det ett helt nytt sätt att tänka.

• Har du då märkt att de accepterat dina tankar och följt upp dem?

– Myndighetspersoner, skolansvariga, lärare med flera brukar lyssna med stort intresse. Jag får många frågor, och många kontaktar mig via e-post efteråt. Men sedan tar det oftast lång tid innan man kan se några förändringar i landet, tyvärr...

– Men ibland kan saker hända snabbt. Ett bra exempel är när det colombianska teckenspråket erkändes officiellt i en särskild lag. Det var bara några få år efter att dövförbundet hade ordnat det allra första

seminariet om dövas tvåspråkighet där.

– Oftast handlar det om att frågorna sedan länge har diskuterats i landet och att dövas organisationer har kämpat hårt för sin sak. Då kan det räcka med en ganska liten impuls utifrån som får politikerna att fatta besluten.

Viktigt att lärarna förstår

• Är det några länder du återkommit till?

– I Latinamerika är det särskilt Colombia, Brasilien, Chile och Argentina som jag har arbetat närmare med och besökt flera gånger. Det hela startade med ett nära samarbete med FENASCOL, dövförbundet i Colombia. Det ledde till ett officiellt avtal om samarbete mellan Stockholms universitet och ett institut som jobbar med döva och hör till utbildningsdepartementet i Colombia. Efter att jag hade besökt landet ett par gånger – och också tagit emot besökare därifrån här i Sverige – blev man nyfiken och ville veta mer i andra latinamerikanska länder. Idag arbetar jag t.ex. med ett projekt vid en tvåspråkig dövskola i Santiago de Chile tillsammans med forskare från två olika chilenska universitet.

• Har det lett till något positivt i undervisningen av döva barn?

– Ja, det hoppas jag! Det kanske allra viktigaste är att få lärarna att förstå att döva barn har resurser för att lära sig saker och utvecklas som alla andra barn.

– Tidigare måste jag ofta förklara att dövas teckenspråk verkligen är fullvärdiga språk. Det brukar jag inte behöva längre, i varje fall inte när jag träffar dem som arbetar i dövskolor. Det är ett viktigt framsteg som vi i mångt och mycket kan tacka WFD för. WFD (World Federation of the Deaf) lägger ner ett imponerande arbete på att få myndigheterna i många

Ny hemvist ger nya möjligheter

Den 1 juli flyttade professor Kristina Svartholm och hennes medarbetare vid avdelningen "Svenska som andraspråk för döva" från institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet, där de varit verksamma sedan i början av 1980-talet, till institutionen för lingvistik, avdelningen för teckenspråk, vid samma universitet.

– Huvudorsaken var att de båda ämnena betraktades som för små av universitetet. Det här handlar om ökad kvalitet i både forskning och utbildning. Tillsammans kan vi uppfylla de nya kvalitetskraven bättre, säger Kristina Svartholm.

De båda avdelningarna har tidigare samarbetat länge. De ger t.ex. kurser inom en lärarutbildning som de delvis planerat tillsammans. Så det var ganska naturligt att flytta ihop också fysiskt.

– Nu har vi t.ex. börjat diskutera en ny utbildning där studenterna får börja med att läsa en gemensam kurs och sedan välja inriktning mot det ena eller det

andra ämnet. Vi hoppas kunna starta höstterminen 2009.

Professor Svartholm tror att det också finns goda möjligheter att utveckla samarbete inom forskningen. Den som vill forska inom området svenska för döva måste t.ex. ha kunskaper om teckenspråk.

– Det blir då lättare att få fram bra forskning kring dövas tvåspråkighet med båda språken i centrum, säger Kristina Svartholm

Hela gänget vid Institutionen för lingvistik - i bakre raden fr.v. Brita Bergman, Joel Bäckström, Krister Schönström, Thomas Björkstrand, Lars Wallin. Mittenraden fr.v. Åsa Gustafsson, Mats Jonsson, Kristina Svartholm, Anna-Lena Nilsson, Linda Habermann. Främre raden fr.v. Johanna Mesch, Lena Johansmide, Pia Simper-Allen.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM

FOTO: PIA NORDIN, INSTITUTIONEN FÖR NORDISKA SPRÅK

länder att förstå dövas behov.

– Idag handlar mina föreläsningar mer om hur tvåspråkigt arbete kan se ut. I första hand gäller det att lyssna på vad lärarna i de olika länderna själva har att berätta om sitt arbete, och sedan försöka hjälpa dem att gå vidare. Det som vi har gjort i Sverige är bara ett exempel bland flera – det är viktigt att varje land finner sina egna vägar i sin egen kultur och utbildningstradition.

Positivt mottagande

• Hur upplever du själv bemötandet när du besöker olika länder?

– Jag blir alltid oerhört väl mottagen, vare sig det är dövas organisationer, universitet eller skolor som bjudit in mig. Alla är intresserade, nyfikna och mycket positiva.

• Vad berör dig mest?

– De kanske viktigaste ögonblicken har varit när jag har känt att döva själva har förstått, på djupet, att de har ett språk och att deras rätt till språk och tvåspråkighet är en mänsklig rättighet.

• Är Sverige ledande vad gäller tvåspråkighet i undervisningen? Eller finns länder som kommit längre?

– Det sker egentligen inte så mycket planerad utveckling i Sverige idag, i varje fall inte utveckling som sker nära forskningen. I stället står skolorna mitt i en diskussion kring talets roll inom dövundervisningen. Det hör förstås samman med det ökande antalet barn med CI* som kommer till skolan. Den diskussionen är viktig, men det finns egentligen

ingen riktig forskningsanknytning av den, tyvärr. Därför får skolorna treva sig fram.

Ensam om titeln

• Du är professor i svenska som andraspråk för döva – finns någon liknande befattning i andra länder?

– Nej, inte vad jag känner till. Det speciella med ämnet är att det behandlar språkinläring via synen med teckenspråk som bas. Målet är tvåspråkighet: Teckenspråk och skriftspråk för den som inte kan höra något – och teckenspråk plus både tal och skrift för hörselskadade och barn med CI, som behöver mer än bara tal.

– Det spelar egentligen ingen roll ifall svenska eller teckenspråk kommer "först" i barnets liv, eller om båda språken lärs in mer eller mindre samtidigt. Det handlar i båda fallen om att hörseln inte räcker till för att barnet ska kunna lära sig talat språk fullt ut genom vanliga, naturliga samtal på talat språk. Därför behöver barnet visuell, fullt tillgänglig kommunikation. Och det kan det få tack vare teckenspråk.

– "Svenska som andraspråk" betyder här att barnet behöver extra förklaringar och stöd för sin svenskinläring. "Döva" betyder här både helt döva barn, barn med hörselnedsättningar och barn med CI. Det gemensamma är att de behöver särskilt tillrättalagd språkundervisning för att utveckla sina språk fullt ut. Här finns en viktig uppgift för språkforskningen att ta itu med.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM

FOTO: PIA NORDIN, INSTITUTIONEN FÖR NORDISKA SPRÅK

*CI – cochlea implantat

Svenska och afrikanska elever fann varandra

Den 2–6 juni deltog två elever och två lärare från Nya Broskolan i *Världsmästerskap i Samarbete* i Ugandas huvudstad Kampala, tack vare stipendier från bl.a. Olof Palmes minnesfond.

FAKTA UGANDA

Folkmängd: Ca 22 miljoner

Huvudstad: Kampala, ca 774.000 inv.

Statsskick: Republik

Språk: Kisuaheli, engelska, bantuspråk

Religion: Kristendom, inhemska religioner

BNP per capita: 300 \$ (i Sverige 27.140 \$)

Hela skolan hade förberett sig genom att tillsammans översätta och träna på sången "Let us join" och bygga en 3D-skulptur med saker som är viktiga för framtiden, som vi är stolta över och vill dela med oss av (vi tog med oss en julgran med var och ens individuella pynt för att visa att döva och hörselskadade är individer). Vi bidrog också med en banderoll till paraden samt tankar om hur det är att vara hörselskadad och döv i dagens Sverige.

Representanter från Nya Broskolan var med redan vid det första världsmästerskapet i samarbete i Stockholm 2006. Organisationens Globträdet har sedan skolans start år 2000 varit en viktig del av verksamheten. Globträdet grundar sin verksamhet på Barnkonventionen och Agenda 21, vilket känns väldigt aktuellt i dessa dagar.

Efter alla år vi varit med i deras verksamhet kändes det bra att nu göra det på ett ännu mera aktivt sätt, och dessutom bidra till programmet genom ett seminarium tillsammans med representanter från en dövskola i Uganda och en skola för dövblinda i Kenya. Våra elever fick ett annat perspektiv på sin tillvaro och förstod bättre vilken tur de har som lever i dagens Sverige, och hur de kan påverka sin omvärld och förstå andra människor.

Under själva VM i Samarbete var det mycket sång, dans, glädje och möten med nya människor, framförallt afrikanska barn. Kajsa Dahlström, som är Globträdet personifierad, vet verkligen hur man kan låta barnen komma till tals på ett positivt, kreativt sätt utan begränsningar för att sedan kunna styra upp det hela och få politiker att ge löften till barnen.

Det var ca 100 svenska barn och ungdomar med, några stycken från Malaysia där nästa VM ska hållas 2010, men flest barn från Uganda samt Tanzania och Kenya. Två speciellt inbjudna grupper var Childrens garden och Girlchild från Kenya. Dessa båda grupper med utsatta barn delade under dagarna med sig av sina erfarenheter om bland annat vad som hände i Kenya efter valet, om

HIV/AIDS och flickors rättigheter på ett inspirerande sätt.

Våra två elever deltog på ett imponerande sätt vid seminariet om döva och dövblinda, de var med och sjöng en sång på Nationalteatern och bar fram vatten från Stockholm och Åbo.

Vattenceremonin är något som Globträdet alltid har med i sin verksamhet. Barn förenar vatten från hela världen som de tagit med sig och "vårt förenade vatten" ges sedan till prominenta gäster, i detta fall till de deltagande borgmästarna och Sveriges ambassadör i Uganda. Vattnet användes även senare vid trädplanteringen.

Jag blev positivt överraskad av eleverna på dövskolan i Kampala, över deras medvetenhet och självkänsla. En lärare berättade för mig att hon läst teckenspråk två år på universitetet utöver sina lärarstudier. Vi kom överens om att hålla kontakten, och att vi i Sverige skulle stötta våra nyvunna vänner för att förhoppningsvis ses igen på nästa Världsmästerskap.

Tyvärr är det långt ifrån alla föräldrar som har råd att skicka sina barn till en dyr internatskola, medan andra har det betydligt bättre ställt. Vi hörde talas om en elev som fått ett cochlea implantat i USA. Apropå internatskolor berättade en annan lärare att hennes hörande barn gick på internatskola och kom hem var tredje månad, detta för att hon själv skulle ha tid för sitt jobb.

Att vi även fick ta del av Ugandas tysta teaters föreställning gav en inblick i deras värld. Bland problemen de ville belysa var bristen på jobb för utbildade döva och problematiken kring HIV/AIDS.

Att bli mottagen som om man vore en i familjen antar jag är något döva får uppleva världen över, och det var en underbar upplevelse. Florence Nightingale som varit med och startat upp teatern med stöd från svenska Tyst Teater var en utmärkt värddinna och vi kände oss riktigt bortskämda.

På dövföreningen stod en man och vaktade med gevär, vilket påminde oss om att vi inte var hemma i Sverige.

Det starkaste mötet som jag blev vittne till i Uganda stod våra vänner från Varberg för. De har sedan några år tillbaka ett samarbete med en skola i Kampalas slum.

Skolan drivs av en man som heter Eddie och det hela började med att han startade ett brassband – The Bristol band. Idag får varje elev i skolan lära sig att spela ett instrument.

Det var Lasse från Varberg som träffade Eddie under en pilgrimsvandring i Afrika och sedan dess samlar skolan i Varberg in pengar för att hjälpa till med uppbyggnaden av skolan. Tack vare att vi bodde på samma hotell som Varbergsgänget fick vi vara med i deras gemenskap med Bristol, och VM i *samarbete* hade verkligen inte varit samma sak utan dem och deras musik.

Vi bjöd bandet på grillmiddag i hotellträdgården sista kvällen vi var tillsammans. Ungdomarna spelade pölsboll tillsammans – ett gammalt medeltida spel som fungerar ungefär som fotboll. Bollen hade vi fått av vår vänskola i Finland under deras besök hos oss med vikingatema strax innan vi åkte.

Det var så underbart att se alla afrikanska och svenska barn leka tillsammans och att de brydde sig om och tyckte om varandra. Det är något som jag hoppas att barnen tar med sig in i framtiden för en mer öppen och förstående värld.

När det sedan var dags att ta farväl blev det riktigt känsloladdat med mycket kramar och tårar. Det var vackert för det betyder att

dessas svenskar och ugandier verkligen betyder mycket för varandra fastän de lever i skilda världar.

Vi människor är så lika under ytan, men det är lätt att man fastnar i ett vi-och-dem tänkande, speciellt när det handlar om människor så långt bort som lever så annorlunda. Men nu har dessa svenskar fått en djupare mening i sina liv, samtidigt som ugandierna har fått nordeuropeiska hjältar. Lasse och Agneta från Varberg var verkligen två underbara människor som bidrog väldigt positivt till vår vistelse i Kampala genom att ta hand om oss och göra oss delaktiga. Att även få höra deras historier bredade mina vyer. Deras elever var väldigt trevliga och en kille snappade upp riktigt mycket teckenspråk.

Det var så härligt att se hur våra två snälla och omtänksamma elever blommade och tog för sig av livet under dessa dagar, och mycket var tack vare stämningen som Varberg förde med sig. Det är den stämningen, den inbjudande, tillåtande, kreativa och varma, som jag förknippar med Globträdet.

Att de själva orkade le och höra efter att allt var bra med oss, samtidigt som de skulle hålla ihop hela programmet, var beundransvärt.

Resan till Uganda var verkligen en resa som berörde och etsar sig fast i minnet.

TEXT: MICA SLÄTT. BILDER: NYA BROSKOLAN

Ur regeringens budgetproposition

Effektivare tag mot diskriminering utlovas

Tord Lind.

Diskriminering. HO har under 2007 genom handläggning av ärenden, juridisk rådgivning och i informationsverksamhet verkat för att förebygga och bekämpa diskriminering. Antalet anmälningssärenden under 2007 har nästan fördubblats jämfört med 2006 från 524 till 1.013 anmälningar. Detta kan till största delen förklaras med två massanmälningssaktioner från handikapporganisationer. Den ena innebar att otillgängliga byggnader och miljöer anmälades till HO med syfte att påvisa brister i diskrimineringslagstiftningen. Den andra innebar att teckenspråkiga anmälde landstingens tolkcentraler varje gång de inte fick tillgång till tolk.

Nästan alla massanmälningar rör företeelser som inte skyddas av dagens diskrimineringslagstiftning. De avslutas utan utredning, men vid behov med hänvisning till respektive tillsynsmyndigheter.

”Genom den nya lagen och sammanslagningen av ombudsmännen förstärks förutsättningarna för ett mer effektivt arbete mot diskriminering avsevärt. Som framgår av propositionen *Ett starkare skydd mot diskriminering* (prop. 2007/08:95) har regeringen för avsikt att skyndsamt låta komplettera Diskrimineringskommitténs överväganden med ytterligare underlag och därefter återkomma till riksdagen. Det gäller t.ex. frågan om bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder som en form av diskriminering, och dess ekonomiska konsekvenser.”

Arbetsmarknad. Stöd till personligt biträde bör höjas till högst 60.000 kronor per år för anställda (idag 50.000 kr) och till högst 120.000 kronor per år för företagare (idag 100.000 kr). Stöd till arbets hjälpmedel som lämnas till anställda, egna företagare eller deltagare i arbetsmarknadspolitiska program bör höjas till högst 100.000 kronor per år. Detta bör gälla från den 1 februari 2009.

Lönebidrag till egenföretagare. Det är angeläget att personer med funktionsnedsättning ges samma förutsättningar som andra att starta och driva egna företag. I detta sammanhang har lönebidrag till egenföretagare diskuterats, men utformningen av ett sådant stöd för denna målgrupp är komplicerad. Frågan behöver därför analyseras ytterligare samtidigt som det bör övervägas om andra insatser än lönebidrag är lämpligare för att främja verksamhet med egna företag bland personer som på grund av

funktionsnedsättning har nedsatt arbetsförmåga.

Teckenspråkig litteratur. Tillgången till teckenspråkig litteratur är viktig för barn och unga vars förstaspråk är teckenspråket. För att öka tillgängligheten till teckenspråkig litteratur beräknar regeringen att 1 miljon kronor avsätts till Resursbiblioteket för döva i Örebro under 2009. Regeringen ser även behov av att stärka samverkan mellan Resursbiblioteket och Talboks- och punktskriftsbiblioteket, för att förbättra den nationella spridningen av teckenspråkig litteratur.

Språklagen. Språklagsutredningen föreslår i sitt betänkande, Värna språken (SOU 2008:26), ett särskilt uppdrag för det allmänna att skydda och främja det svenska teckenspråket. Betänkandet har remissbehandlats under 2008 och förslaget har tagits väl emot av teckenspråkiga organisationer.

Statens kulturråds och Riksantikvarieämbetets sektorsansvar innebär även att hela kulturområdet bevakas. Teckenspråkets ställning markerades särskilt i betänkandet Värna språken. Betänkandet har remissbehandlats och förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Institutet för språk och folkminnen har under 2007 fortsatt att arbeta för att stabilisera och utveckla den nya språkvårdsinstitutionen. Myndighetens nya uppdrag möjliggör bl.a. ökade insatser för de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket.

Språklagsutredningen lämnade i mars 2008 sitt betänkande Värna språken – förslag till språklag (SOU 2008:26) till regeringen. Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet.

Sveriges Television. 68 procent av förstasändningarna med svenskt ursprung i SVT 1 och SVT 2 textades under året. Dessutom sänds program på teckenspråk med i första hand döva som målgrupp.

Anslagsvillkoret om att produktionsanläggningarna i Leksand ska användas i minst samma utsträckning som tidigare tas bort. Regeringens bedömning: Regeringen avser ersätta det nuvarande villkoret med ett nytt villkor som säkrar den tvåspråkiga miljön vid programproduktion för teckenspråkiga. Regeringen avser också att ge SVT i uppdrag att i den årliga public serviceredovisningen utförligt rapportera hur teckenspråksverksamheten utvecklas. ►►

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen, adresser finns på sidan 2.

Yvonne Modig.

Rapport från skoldiskussion i Umeå:

Satsa på teckenspråk – inte TSS

Vid en samverkansdag i Umeå den 2 oktober i regi av SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten i Norra regionen, diskuterades situationen för elever med särskilt behov av stöd.

Det blir allt fler barn med CI (cochlea implantat) som går i vanliga skolor på sina hemorter. Lars H Gustavsson, barnläkare i Malmö, föreläste om "Hur platsar elever i behov av stöd i en skola för alla?" Han tog upp barnens rättigheter utifrån FN:s barnkonvention och betonade att man måste fokusera på det enskilda barnets rättigheter och behov.

Den slutsats jag drog är att barn med CI faktiskt har rätt till teckenspråk – det kan man inte välja bort, om man vill följa FN:s barnkonvention.

Sedan delades vi in länsvis för samtal. Det blev tre grupper, Norrbotten, Västerbotten och Väster-norrland/Jämtland. Jag, HRF* och SRF* hamnade i Västernorrlands/Jämtlands grupp. Det var verkligen

bra att få veta mer om hur deras organisationer och arbete ser ut.

En representant från Östersund berättade om sin verksamhet och berättade bl.a. att elever och personal lär sig teckenspråk, nämligen TSS*.

Då reagerade jag och påpekade att TSS inte är ett språk, utan bara stödtecken till svenska. Jag fick förklara skillnaden mellan TSS och teckenspråk. Det är ett oroande faktum att det nu förekommer sådana TSS-utbildningar på skolorna, liksom att antalet elever minskar allt mer på dövskolan i Härnösand.

Vi diskuterade också samverkan i fortsättningen. Det finns önskemål att ha en samverkansdag på riksplanel. Vi bör ta fram en hjälpredda, typ handbok, som underlättar för alla yrkesmålgrupper, samt satsa på teckenspråk (inte TSS, vilket SDR måste bevaka!) för barn med CI som går på vanliga skolor.

YVONNE MODIG, STYRELSELEDAMOT SDR

*HRF – Hörselskadades riksförbund

*SRF – Synskadades riksförbund

*TSS – Tecken som stöd

►► Forts. från föreg. sida

SVT har ökat andelen textade program kontinuerligt och andelen textade program med svenskt ursprung i SVT1 och SVT2 uppgick 2006 till 57 procent.

I juni 2008 överlämnades betänkandet Kontinuitet och förändring (SOU 2008:64) med förslag på förändringar i villkoren inför nästa tillståndsperiod som inleds den 1 januari 2010. I betänkandet föreslås att alla program på svenska i SVT1, SVT2, Barnkanalen, Kunskapskanalen och SVT24, som är meningsfulla att texta ska textas samt att textningen ska hålla en hög kvalitet.

Vidare föreslås att både SVT och UR ska sända betydligt fler timmar på teckenspråk och fler tecken-tolkade program. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Teckenspråktolkutbildning. Utbildning till teckenspråktolk (inklusive dövblindtolk) bedrivs inom folkhögskolan med särskilt statligt stöd. Antalet årsstudieplatser vid teckenspråktolkutbildningarna minskade under 2007 från 333 till 312. Totalt 57 tolkar för döva, dövblinda och vuxendöva slutförde sin utbildning 2007 jämfört med 49 under 2006. Det har varit svårt att rekrytera studerande till ut-

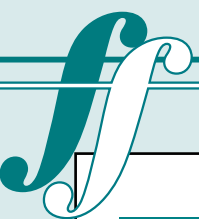
bildningarna trots olika rekryteringsinsatser, och anslaget har inte använts fullt ut.

Teckenspråkutbildning. Landstingen erbjuder en introduktionsutbildning i teckenspråk för hörande föräldrar till döva barn. Därefter kan föräldrarna delta i teckenspråkutbildning för föräldrar till barn som för kommunikation är beroende av teckenspråk (TUFF).

Av anvisade medel 2007 under utgiftsområde 15 användes drygt 9 miljoner kronor för denna verksamhet. Utbildningen genomfördes i huvudsak vid folkhögskolor på uppdrag av Specialpedagogiska institutet. Under 2007 deltog 855 personer i TUFF vilket var en ökning jämfört med 2006. Av deltagarna var 61 procent kvinnor och 39 procent män.

Tolkverksamhet. Från 1 januari 2008 har en ny fördelningsmodell för landstingens tolkverksamhet införts som i högre grad tar hänsyn till landstingens faktiska kostnader för tolkverksamheten. Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp resultatet av förändringen. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2008.

SAMMANSTÄLLNING: TORD LIND

Svenska texter tillgängliga på teckenspråk – en självklarhet !

SDR driver i samarbete med Resursbiblioteket i Örebro ett projekt som heter "Översättningsservice för döva". Huvudprojektets syfte är att bygga upp en tjänst för teckenspråkiga döva och hörselskadade som vill få svenska texter översatta till teckenspråk.

För hörande personer med läshinder finns redan en tjänst som kallas inläsningstjänst.

Nästan alla kommuner i Sverige har en Inläsningstjänst i anslutning till sina bibliotek. Tjänsten är gratis för privatpersoner och föreningar och är en självklar service till hörande personer med olika former av läshinder, till exempel synskada eller dyslexi. Denna tjänst har funnits mycket länge, på vissa platser ända sedan 60-talet. Inläsningstjänsten hjälper också till att söka information.

Exempel på texter som lämnas till Inläsningstjänst:

- tidnings- och tidskriftsartiklar, t.ex. artiklar, sport eller skvaller
- matrecept
- information om läkemedel
- bruksanvisningar
- privata brev
- brev från myndigheter
- läxor eller information från skolan

Det ska gå snabbt.

Texten lämnas eller skickas till Inläsningstjänst, blir sedan inläst och skickas direkt till beställaren, oftast tar detta bara några dagar.

Hela böcker eller tidningar kan inte lämnas för inläsning.

Samma tjänst på teckenspråk

Målet är att bygga upp en liknande tjänst för teckenspråkiga döva och hörselskadade som har någon form av läshinder eller som föredrar texter på teckenspråk. Tanken är att korta texter ska kunna översättas till teckenspråk och filmas in med lämplig teknik och sedan distribueras till mottagaren i önskat format. Önskemål om en sådan tjänst har kommit från flera håll. Som vi ser det är det en självklarhet att en sådan tjänst ska finnas även för teckenspråkiga döva och hörselskadade.

SDR har nu äntligen fått medel till en förstudie för att kartlägga hur inläsningstjänsten för hörande läshindrade personer är organiserad samt för att undersöka förutsättningarna för och behovet av liknande tjänst för teckenspråkiga personer. Ett exempel på en kort text som blivit översatt till teckenspråk finns på SDR:s hemsida. I förstudien kommer vi bland annat att besöka RGD/RGH och ett antal dövföreningar för att berätta om "Översättningsservice för döva". Vi kommer att visa exempel på översatta texter och diskutera vilka andra korta texter som kan vara intressanta att få översatta.

Pris till teckenspråkigt teaterprojekt

Fr.v.: Lars Otterstedt (Tyst Teater) Ingela Jacobsson (projektledare SDR år 2), Elisabeth Hagberg (projektledare SDR år 3), Lars-Åke Wikström (SDR), Lisa Hugosson (Tyst Teater), Barbro Gramén (Tyst Teater) och Hanna Sejlitz (projektledare SDR år1).

FOTO: TORD LIND

■ Tyst Teater och Sveriges Dövas Riksförbund fick Allmänna Arvsfondens* Guldornspris för 2008. Priset delas ut till ett nyskapande projekt som lyckats aktivera och engagera människor. SDR och Tyst Teater får priset för projektet Barn- och ungdomsteater på teckenspråk. Det startade 2002 som ett treårigt projekt med stöd från Arvsfonden.

– Behovet att uppleva teater på sitt eget språk är stort för både döva och hörande barn. Men utbudet är inte detsamma, döva barn får tillgång till väldigt lite teater jämfört med hörande barn. Under de här tre åren har vi för första gången kunnat göra åldersanpassade barn- och ungdomsföreläsningar. Det har varit ett mycket viktigt arbete, sa Lars Otterstedt, regissör och projektledare på Riksteaterns Tyst Teater.

Prissumman på 55.000 kronor delades ut vid en ceremoni i samband med Arvsfondsdagen den 7 oktober. Summan ska användas till fortsatt spridning av erfarenheterna från projektet.

**Allmänna Arvsfonden: Om en person avlider utan arvingar, tillfaller den avlidnes egendom Arvsfonden.*

Arvsfondens uppgift är att förnya och utveckla verksamhet för barn, ungdom och personer med funktionsnedsättning.

Inför SDR:s kongress 2009

Tufft jobb för valberedningen

Vid representantskapsmötet i maj 2008 presenterade valberedningen (VB) sitt preliminära förslag till ny styrelse inför kongressen 2009 (DT nr 4-2008). VB:s preliminära namnförslag har sedan diskuterats intensivt i SDR:s datanätverk FC, liksom procedurfrågorna, eventuellt jäv på grund av släktskap, kompetensfrågor, geografisk spridning av kandidaterna etc.

VB betonar att den lista som presenterades vid representantskapsmötet är ett preliminärt förslag, alltså inte slutgiltigt. VB tar emot alternativa förslag fram till den 1 mars 2009.

Valberedningen skall ansvara för en "personell och funktionell" utveckling av SDR genom att hålla sig underrättad om förbundets verksamhet och dess ledning, och alltid söka efter lämpliga personer som vill arbeta med SDR.

VB eftersträvar en allsidig bemanning i styrelsen – olika åldrar, yrkeserfarenhet, utbildningsbakgrund, föreningserfarenhet, social kompetens, ekonomisk erfarenhet, språkbakgrund etc. I en bra styrelse finns olika karaktärer som kompletterar varandra – den samlade kompetensen är avgör-

ande för en styrelses styrka.

Valberedningens ledamöter är Gert Nilsson från Lund (sammankallande), samt Inga-Britt Andersson från Örebro och Hans Sjöberg från Skellefteå. Ersättare är Olle Hovergren från Stockholm och Ingvar Edwall från Leksand.

VB följer den arbetsordning som antogs vid SDR:s kongress 2002:

Fram till den 1 mars 2009 kan dövföreningarna diskutera namnförslag och föreslå alternativa styrelsekandidater till SDR och Västerviks folkhögskola. Det är viktigt att personen man föreslår har blivit tillfrågad och sagt ja till att ställa upp. Namnförslag skall sändas till Gert Nilsson i valberedningen senast den 1 mars 2009.

Valberedningen fortsätter sedan arbetet med att framställa eventuella nya nomineringslistor fram till den 30 mars. Listorna ska överlämnas till SDR, som någon gång i april 2009 sänder ut dem till dövföreningarna.

Den som vill ha mer information eller har andra uppfattningar än valberedningen bör kontakta sin lokala förening.

Föreningarnas ombud har möjlighet att föreslå motkandidat under kongressen, dagen före valet senast kl. 18.00 den 12 juni 2009 – men då till kongresspresidiet och inte till valberedningen.

Styrelsevalen sker den 13 juni.

Det preliminära förslaget till styrelse i SDR 2009-2013:

- **Ordförande:** Cathrine Björkstrand, Örebro (nyval)
- **Vice ordf.**: Britt Karmgård, Stockholm (nyval)

Ledamöter:

- Mats Jonsson, Stockholm (omval)
- Ola Lundström, Örebro (omval)
- Anna-Lena Hagnell-Olehn, Malmö (omval)
- Åsa Henningsson, Piteå (nyval)
- Lena Johansmide, Stockholm (nyval)
- Joakim Hagelin-Adeby, Stockholm (nyval)
- Paulina Wlostowski, Stockholm (nyval)

Dövas Tidning kommer att presentera styrelsekandidaterna när listan blir slutgiltig.

B.L.

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen, adresser finns på sidan 2.

Hauke Hagedorn översatte när Lothar Scharf (t.h.) höll sin föreläsning om döva i Hitlerjugend.

Författarträff i Malmö drog storpublik

Intresserade åhörare.

Tidigare har Hauke Hagedorn i Dövas Tidning berättat om sitt besök i Frankfurt och författaren Lothar Scharfs spännande forskning kring döva i nazi-Tyskland.

Scharf ville gärna komma till Sverige och berätta mer. Malmö Dövas Förening "Svenske", med stöd från ABF Skåne, planerade besöket tillsammans med Hauke. Den 8 oktober kom en glad Lothar Scharf till Malmö och sin första föreläsning utanför Tyskland. Under dagen fick han uppleva mer av Malmö Dövas Förenings verksamhet som dövmuseum, sommarhemmet Ljungheda och själv staden Malmö.

Till kvällens föreläsning kom cirka 90 intresserade. Lothar blev överraskad av att så många kom. Före föreläsningen fick danskarna från Döves Film (motsvarar SVT Teckenspråk) en intervju med honom. Åskådarna i lokalen väntade med spänning på Lothar och hans föreläsning om döva i Hitlerjugend.

Redan när han kom in och presenterade sig märkte man att Lothar har stort självförtroende, vet vad han pratar om och känner sig hemmastadd inför en stor publik. Han berättade om döva i Hitlerjugend, nazisternas ungdomsorganisation, där disciplin och ordning var viktigt.

Det blev en intressant föreläsning, men lite segt, eftersom man fick översätta Lothars tyska teckenspråk till svenskt teckenspråk – Hauke, som har tyska rötter, ställde upp och översatte, precis som han gjort med Lothars bok.

Man såg många förvånade ögon i publiken, som om de inte riktigt kunde tro att det verkligen har hänt, den förföljelse som nazisterna utsatte bl.a. judar och funktionshindrade för.

Lika underligt ter det sig idag att döva själva accepterade förtrycket under nazi-tiden och kämpade för äran att vara med i grupper som Hitlerjugend och SA (hemvärnet). Döva som var stolta över att få vara med och inte insåg att de, som så många andra, hade blivit hjärntvättade av nazisternas propaganda. Lothar berättade t.o.m. att döva tyskar grät när Adolf Hitler dog*, och att de inte kunde förstå att Tyskland förlorade kriget.

Ja, det var hemskt och otroligt att det verkligen hände under nazitiden att döva ville vara med i Hitlerjugend eller SA. Jag tänkte att en vacker dag kan det hända i Sverige... Tänk om det i Sverige dyker upp en diktator som tar makten och får alla att tro att människorna ska vara rena, lydiga, väluppfostrade och vältränade. Samt att SDR/SDU håller med diktatorn och börjar påverka alla döva, som till exempel att dövskolans ska återgå till den orala undervisningen, att teckenspråket är fult och att döva är sämre.

Det hände i nazisternas Tyskland, och det skulle antagligen kunna hända igen.

Efter föreläsningen fick publiken chans att fråga om sådant som de har funderat på. Det verkade vara många som inte vet så mycket om den tiden och det som drabbade döva och andra funktionshindrade under Tredje riket*. Det var ett nytt kapital för de flesta av oss.

Efteråt fick en stolt Lothar Scharf visa upp sin bok, *Döv i Tredje riket*, som han sålde med författarens autograf. Jag köpte boken för att få en klarare bild av döva i Tredje riket.

ULF NILSSON, MALMÖ DF "SVENSK"

* Adolf Hitler, född 20 april 1889, död genom självmord 30 april 1945 i Berlin.

* Tredje riket var nazisternas namn på Tyskland.

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen, adresser finns på sidan 2.

DT har läst "Döv i tredje riket"

Viktig historia ur dövas perspektiv

Boken Döv i Tredje Riket av Lothar Scharf, i översättning av Hauke Hagedorn, handlar i första hand om döve Fridolin Wasserkampf, född 1925 i Braunschweig, Tyskland (se DT nr 5-2008). Han blev med tiden medlem i Hitlerjugend.

Boken berättar om hur han blev hänförd men på samma gång lite konfunderad. Han fick inte prata med judar. Och bokmalen Fridolin fick inte läsa vilka böcker som helst. Han såg många böcker sättas i brand, men det är något de flesta har läst om i skolan. Hans farfar gömde klassiker, bland annat av Schiller. De var förbjudna under andra världskriget.

I boken berättas bl.a. att det fanns ett Hitlerjugend-förband för döva, Förband G (G som i Gehörlosen = döva), vilket är okänt för många.

Många anslöt sig till Förband G allt eftersom ariseringen (förföljelsen av judar och andra avvikande) pågick. Fridolin fick se sina judiska kamrater i skolan försvinna en efter en. En kamrat, Günther Grab, blev tvungen att flytta till den judiska dövtumsanstalt som fanns i Berlin, Wiessensee. Fridolin hörde aldrig av honom mer. Det var vanligt under den tiden att folk försvann spårlöst. Idag vet man att många av dem dog i koncentrationslägren.

I boken finns en liten förteckning över döva vilkas öde man känner till. Där kan man se att många av dem blev mördade.

Fridolin Wasserkampf ville rycka in i kriget, men hans ansökningar avslogs. Som döv blev han mot sin vilja steriliserad. Mycket i boken är närmast ofattbart för oss som lever idag.

Boken är inget litterärt mästerverk, men är ändå, liksom boken *Brev från Tystnaden* (Göran Skyttes bok om sin döva släkting) ett historiskt viktigt dokument för eftervärlden. Det finns så få böcker om dövas historia, men nu på senare år har det kommit några.

Lothar Scharfs bok är en av dem. Han har gjort ett gediget jobb och lagt in mycket bilder, vilket man ibland kan sakna i historieböcker. Men andra världskriget var ett av de första väldokumenterade krigen; det fotades och filmades mycket. Idag finns det drövis av böcker om kriget, som pågick 1939-45. Men man har inte dokumenterat mycket ur dövas synvinkel.

Därför är denna bok viktig. Det enda jag saknar är lite mer information om Fridolin som person, både förr och idag. Boken är lite spretig, som om Lothar Scharf kanske inte kunnat bestämma sig för vad han ville skriva: En bok om Fridolin Wasserkampf och hans historia under andra världskriget, eller en bok om själva kriget. Men samtidigt är det bra att man får så mycket kringinformation, som sätter in Fridolins historia i sitt sammanhang.

Det är en svår balansgång. Precis som livet var för så många under andra världskriget.

TOMAS LAGERGREN

FOTNOT: Boken kan beställas via
<http://www.litenupplaga.se/detail.php?id=323>

ANNONSER

Fira jul på Västänvik

22-27 december 2008

Varför fira jul ensam när man kan fira jul i en teckenspråkig gemenskap!

Tillsammans lagar vi julmat och godis, och pysslar på olika sätt för att skapa en härlig julstämning.

Om vädret tillåter tar vi kanske en tur med häst och släde genom ett vackert vinterlandskap.

Givetvis besöker vi tomten i Tomteland och om önskemål finns går vi även till kyrkan på julfirande.

Sista anmälningsdag: 21 november 2008 till vastanvik@sdrf.se
Du betalar endast 2.000 kr för mat och boende.

Välkommen till ett annorlunda och trevligt julfirande!

Eva Norberg

Västänviks Folkhögskola

Box 300

793 27 Leksand

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR)
söker

Auktoriserad teckenspråkstolk

Heltid

Arbetet innebär tolkuppdrag åt förtroendevalda (Rikstolkstjänst). I arbetsuppgifterna ingår även videotolkning och samordning av tolkuppdrag. Du kommer att få ett varierande och omväxlande arbete i olika miljöer, vilket kräver stor flexibilitet. Arbetet kan innebära många resor.

Arbetsplatsen är på SDR:s kontor i Stockholm.

Kvalifikationer:

Du ska ha genomgått TÖI:s tolkutbildning samt blivit godkänd av kammarkollegiet som auktoriserad tolk. Du bör ha goda kunskaper i svenska språket och god förmåga att formulera dig i svenska både muntligt och skriftligt. Då våra förtroendevalda representerar SDR i internationella sammanhang bör Du ha goda kunskaper i engelska. Erfarenhet från arbetsområdet är meriterande.

Ytterligare information om tjänsten lämnas av generalsekreteraren Tord Lind, tord.lind@sdrf.se. Facklig representant är Tomas Hedberg, Unionen, tomas.hedberg@sdrf.se.

Ansökningshandlingar skall vara oss tillhanda senast den 8 december 2008.

Adress: Sveriges Dövas Riksförbund, Box 300, 793 27 Leksand.

Märk kuvertet "Teckenspråkstolk".

Kursledarutbildning i Babytecken

Stockholms Dövas Förenings "Babyteckenteam" arrangerade den 4 oktober en första kursledarutbildning i Babytecken. Kursen genomfördes i en av SDF:s verksamhetslokaler och sponsrades av bl.a. ABF, Lars Hiertas fond och SDR. Fem dövföreningar och ett företag med sammanlagt åtta deltagare anmälde sig till kursen.

Målet med kursen är att etablera Babytecken över hela Sverige och därmed göra teckenspråket synligt för fler än bara döva och andra teckenspråkiga. Babytecken är ett utmärkt verktyg, även för hörande föräldrar, för att kommunicera med hörande småbarn innan talet kommer.

SDF har drivit Babytecken sedan våren 2004, med under-tecknad som kursledare. Genom åren har man sett att det verkligen fungerar och vi har fått respons av många föräldrar. De har uppskattat kurserna då de insett att deras barn fått större språkförråd snabbare än andra barn i sina grupper. Oron över att barnets talförmåga skulle försenas har varit obefogad.

Kursen för de blivande kursledarna genomfördes under en heldag. SDF delade av sig sitt material och gav tips och råd. Diskussioner om bl.a. marknadsföring, kursmetod och gemensam babytecken-logga genomfördes. Kontaktnätverk har skapats och önskemål om en uppföljning framfördes.

Deltagarna var nöjda med att få all information på tecken-

språk, dvs. visuell kontakt. De kunde ställa frågor och få svar direkt. Möjligheten till reseersättning var bra för det möjliggjorde "fattiga" föreningars medverkan. Det var också bra med praktisk övning, det ville man ha mer av. Det finns också önskemål att kunna göra studiebesök vid kurstillfället, och att trycka upp t-shirts med texten "Babytecken är kult!" eller "Jag är en Babytecknare!"

Deltagare på kursen var Göteborgs DF, Gästhus Ljungheda, Örebro DF, Uppsala DF, Norrbottens teckenspråksförening och Medelpads DF.

ALEXIA LEFEBVRE, HANDELDARE FÖR BABYTECKEN SDF

Målet med kursen är att etablera Babytecken över hela Sverige.

ANNONS

VT8882

Bildtelefoni när den är som bäst

Med Viontechs bildtelefon VT8882 kan du lika enkelt som med en vanlig telefon nå dina nära och kära med bild, ljud och text* var de än befinner sig i världen. Ingen samtalstaxa tillkommer. Allt i ett lösning som **inte** kräver en dator. Allt du behöver ha är bredbandsuppkoppling, elektricitet och en VT8882.

Total kommunikationslösning för döva och hörselskadade.

- Bra ljud och bildkvalitet
- *Textmeddelanden till andra VT8882 användare
- Uttag för varseblivning
- Godkänd av HI

Vill du veta mer om hur du ansöker om en VT8882 som ett hjälpmedel gå in på vår hemsida:

www.vt8882.se

Amiralsgatan 20 | 211 55 Malmö | Taltel : 040-661 41 80 | Fax : 040-661 41 88
Mobil/sms/3G : 0701 44 33 77 | E-mail : mail@viontech.se

Såväl vin som vatten fanns på bordet vid banketten i Bratislava. Längst fram t.v. Miss Venezuela, Vanessa Jacqueline Gómez Peretti, och längst upp t.h. SDR:s Mats Jonsson och SDU:s Sven-Emil Karmgård.

Dövas Dag i Slovakien

Mingel med Miss Venezuela

Dövas Dag i september firades på många håll i världen, bl.a. i Bratislava, Slovakien. Döva i Slovakien hade stora ambitioner att arrangera Dövas Dag för första gången efter isoleringen under kommunistiskt styre i många årtionden. De bjöd in döva gäster bl.a. från Sverige, Frankrike, Tyskland, Italien, Brasilien och Venezuela.

Jag föreläste om det svenska teckenspråkets ställning och intressepolitiskt arbete i Sverige. Sven-Emil Karmgård, ordförande i SDU* föreläste om Dövas Nordiska Råd för ungdomar. Vi såg många positiva tecken – många unga döva är öppna och kreativa, bland annat hade fyra unga killar startat ett filmproduktionsbolag för att göra teckenspråkiga filmer.

De är också hungriga på kunskaper om det intressepolitiska arbetet. Dessvärre kom inte många slovakar på föreläsningarna, eftersom flera stora evenemang krockade i Bratislava samma helg, bl.a. viktiga fotbollsmatcher.

En demonstrationen arrangerades på lördagseftermiddagen för första gången i landets dövhistoria, och

jag tror att ca 700 demonstranter deltog. Men särskilt proffsigt var det inte – åskådarna visste tyvärr inte vad vi demonstrerade för, eftersom alla slovakar bara hade ballonger i händerna, inga slagord! Och inga paroller om t.ex. dövas rätt till teckenspråket.

Det var trots allt ett påkostat och välarrangerat kulturprogram. Vid galamiddagen hade jag och Sven-Emil Miss Venezuela 2006, döva fotomodellen Vanessa Jacqueline Gómez Peretti, vid vårt bord, och dessutom en livvakt i hämlarna också!

Vanessa har grundat en välgörenhetsorganisation i Venezuela, som har syftet att ge bra utbildning för döva barn på teckenspråkig grund.

Det finns mycket vilja och ambitioner bland döva i Slovakien att förbättra dövas ställning och dövas rätt till teckenspråk. Det som nu behövs är utbildning och utbyte av kunskaper mellan döva i Västeuropa och döva i de nya EU-länderna i östra Europa.

TEXT: MATS JONSSON. FOTO: CAROLINE DOGGEN

*SDU – Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Kina firade Dövas Dag

Kina markerar Dövas Dag, som i år firas för 51:a gången i Kina, med bl.a. ett möte speciellt för döva barn och deras föräldrar i Chengdu, huvudstad i Sichuan-provinsen. Syftet är att sprida bättre kunskap om vårdresurser och hörselhjälpmiddel. Enligt färsk statistik finns i Kina (som har totalt 1,3 miljarder invånare) omkring 20 miljoner döva och hörselskadade människor, därav 800.000 barn under sex år. Många föräldrar har dålig kunskap om vad dessa barn behöver, säger företrädare för Kinas handikapporganisationer.

USA-demonstration för teckenspråk

Vinkande med vita handdukar för att markera applåder deltog 400 döva i den amerikanska delstaten Kaliforniens huvudstad Sacramento i en demonstration för teckenspråket på internationella Dövas Dag. De vill se mer teckenspråk i klassrummen och mer tolkar. En förutsättning är att det amerikanska teckenspråket ASL får juridisk status som ett språk och att dövas rätt till sitt språk erkänns som en grundläggande mänsklig rättighet, sa representanter för dövförbundet National Association for the Deaf. Förbundet sponsrade demonstrationen som ett led i sin kampanj "ASL is Awesome" ("ASL är häftigt").

Till minne av mor

■ Karin Nickander, född Lindahl, i Kumla, tidigare boende i Klövsjö, har avlidit i en ålder av 85 år. Närmast sörjande är dottrarna, Marie och Anette med familjer, barnbarn, syster och syskonbarn samt övrig släkt och vänner.

Mamma var född och uppvuxen i Klocke, nära Klockestrand, och var yngst i en syskonskara på sex barn. Idag lever endast hennes storsyster i Kramfors. Karin gick på dövskola i Härnösand och var sedan bosatt i Lund fram till 1942. Därefter genomgick hon en kurs i sömnad på Tysta skolan på Lidingö. När hon var 24 år blev hon ensamstående mor till vår bror Carl Alf Ove. Han avled 2004 vilket var en stor sorg för mamma.

Mamma träffade vår pappa Abel och de flyttade 1952 till Klövsjö. Där föddes vi, dottrarna Marie och Anette. Till följd av tilltagande synnedsättning lärde sig mamma käppteknik och punktskrift för att kunna klara av sitt dagliga liv. Karin var sedan 1943 medlem i SDR, Sveriges Dövas Riksförbund, och har dessutom varit mycket aktiv inom FSDB, Föreningen Sveriges Dövblinda. Under åren 1983-1996 var hon ledamot i Västernorrlands län lokala förening för dövblinda och sedan 1996 medlem i lokal-föreningen i Örebro. Hon var också medlem i Dövas Pensionärsklubb i Örebro och PRO i Kumla.

Sedan 1996 bodde mamma på Kvarngården. Hon har levt ett aktivt liv och medan vår pappa levde besökte hon honom ofta i hans särskilda boende för dementa. Pappa avled 2001. Mamma har också varit mycket aktiv och engagerad i dövkyrkan. Att vår mamma Karin har haft möjligheten att leva ett så aktivt liv som dövblind berodde på att hon fick en fin ledsagarservice och även mycket fin service av många dövblindtolkar.

Mamma var oerhört stolt över att hon fick bli både farmor, mormor, farmorsmor och mormorsmor, vilket var till en stor glädje för henne. De sista åren bestod aktiviteterna av långsamma promenader och cykelturer på hennes trehjulning. Dövblindheten till trots visade hon oss att "hinder är till för att övervinnas". Hon kommer för alltid att finnas i våra hjärtan.

**DÖTTRARNA MARIE NICKANDER OCH
ANETTE NICKANDER SVEDIN**

Bohuslänsk natur- och kulturresea

■ Globala Dövblinda reste den 7 augusti till norra Bohuslän. Regntunga skyar hotade, men de förbyttes efter några mil till lagom sol och vind. Första anhalt blev Hunnebostrand, där vi välkomnades till dukat bord med kaffe och landgång. Efter några timmars rundvandring i Hunnebostrand styrde vi kosan mot Smögen. Här fanns vackra båtar och flanerande semesterfirande som promenerade på den riksbekanta Bryggan där allt fanns att köpa: Råksmörgåsar i jätteformat, glass och nyfångad fisk.

Men pricken över i-et var båtresan till naturreservatet Hållö fyrplats, ett semesterparadis. Hållö med fyren rakt söderut från Smögen är som skapad för friluftsliv, bad, fiske och härliga promenader.

Inlandsisen som drog sig tillbaka härifrån så sent som för 12.000 år sedan har satt sina spår. Man kan se djupa sprickor i berget som spolats ut av havet. Växt- och fågellivet är rikt på ön. Vattnet är kristallklart och man kan bada nästan överallt, men det gäller att se upp med de våta svarta hållarna i strandkanten som är mycket hala. Och se upp för västkustens röda maneter, de bränns, men de blå är ofarliga.

Hållöarkipelagen har krävt många sjömans liv. Om detta påminner *Balladen om briggen Blue Bird av Hull*. Den unge smögengrabben Karl Stranne var "surrad till rors" när briggen, enligt Evert Taube, gick under vid Hållö julafton 1872.

Vi prövade en kryssning fram och åter genom Sotenkanalen. Kanalen är idag ett turiststråk, men när den kom till på 1930-talet i Statens Arbetslöshetskommissions regi var det för att slippa de farliga vattnen utanför Sotenäset. Kanalen grävdes för hand och många av arbetarna var stenhuggare i 1930-talets depression. Kanalen invigdes 1935 av dåvarande kronprins Gustav Adolf.

Utmed kanalen såg vi flera mäktiga bronsåldersrösen. I det största på Tryggö begravdes enligt sägnen den norske småkungen Tryggve som år 969 mördades på Sotenäset. Detta hände förstås på den tiden då Bohuslän tillhörde Norge.

Fleriatlet fiskelägen växte upp under "den stora sillperioden" 1556-1589. Den bohusländska stenindustrin uppstod på 1860-talet.

En resa till Bohuslän bjuder på fina upplevelser av natur och kultur, det kan Globala Dövblinda i Göteborg intyga.

INGEGÅRD AXNER

Hållö fyrplats.

Landstingen försvårar för oss dövblinda

■ Staten planerar att spara 28 miljarder på personlig assistans. Jag fick meddelande om ett brådskande möte angående LSS-kommitténs förslag till finansministern om hårda besparingar. Som både döv och blind är jag beroende av personlig assistans och dövblindtolkar i min dagliga livsföring.

Jag fick inga tolkar på LSS-mötet och jag klarar inte kommunikationen utan tolkar!

Nu planerar staten att spara miljarder på personlig assistans, något som direkt påverkar mig i min vardag – och jag har inte möjligheten att få ta del av, och påverka, det som händer!

Det är jobbigt och otryggt att vara både döv och blind, jag känner mig otroligt utsatt. Det är stressig och otryggt att leva i mörker utan personlig assistans och tolkar.

Samtidigt sitter jag med ett pressutskick från Föreningen Sveriges Dövblinda, FSDB, som uttrycker sin glädje över att nu

äntligen finns det en definition om vad dövblindtolkning egentligen är och skall vara. Definitionen är ett resultat av projektet "Bättre dövblindtolkning".

Där skriver de bl.a.: "Dövblindtolkning är en förutsättning för att personer med dövblindhet ska kunna uppnå full delaktighet, jämlikhet, självständighet och självbestämmande på alla områden i samhället."

Men genom att organisera tolkverksamheten inom landstingen har man ett monopol som omöjliggör lösningar och förhindrar oss teckenspråkiga att få tillgång till tolk och att få vara delaktiga.

Jättebra att FSDB arbetar fram en definition på dövblindtolkning, men så länge landstinget ansvarar för tolkverksamheten så är det fortfarande meningslöst. Det behövs stora förändringar!!

BJÖRN

Teckenspråkig S-förening

■ Hur länge till ska vi låta främlingar bestämma åt oss?

Var hellre med och bestäm!

En teckenspråkig socialdemokratisk förening håller på att utformas och bildas. Detta kan på sikt innebära bland annat stora tillgänglighetsframsteg för vårt språk, svenskt teckenspråk.

Vill Du bli medlem är Du hjärtligt välkommen. Vill Du dessutom engagera Dig är det fantastiskt. Vår grundprincip är att vi har roligt och engagerar oss efter våra egna *viljor* och *förmågor*. Allt för vårt språk, svenskt teckenspråk.

Är Du intresserad och/eller har frågor eller funderingar är Du ytterst varmt välkommen att kontakta oss:

- Lasse S Lorentzon: lasse.s.lorentzon@sdrf.se
- Britt-Marie Sundström: britt-marie.sundstrom@sdrf.se
- Ronny de Silva: ronny.desilva@sdrf.se

Inga jobb trots utbildning

■ Jag har funderat på varför det inte händer något för de döva som utbildade sig som vårdare för några år sedan. Två eller tre av dem går utan arbete. Det är skamligt att öppna ett så fint serviceboende för döva, men helt utan döv personal där. Varför??

Jag vet att det inte går att säga upp den redan anställda personalen där, men jag tycker att de två eller tre kunde få anställning där tillsammans med den övriga icke teckenspråkskunniga personalen! Jag vet att det finns extra pengar för äldre döva som har behov av teckenspråkskunnig personal.

Det är fint och generöst av Åkershus (äldreboende i Göteborg) att låta sina tio anställda lära sig teckenspråket på en 12-veckorskurs på heltid med full lön. Extra pengar finns alltså för att få dessa anställda att lära sig teckenspråket, så varför får man inte ge extra pengar för att anställa två-tre döva? De tio redan anställda skulle kunna utveckla sitt teckenspråk ännu mer om de får chansen att teckna med den döva personalen.

Om det inte händer något tycker jag att dövas förening har sitt ansvar att kräva det, även pensionärsföreningen. Eller att ni döva som har utbildat er till vårdare går ut med det via media och berättar. Ni gick ju på vårdutbildningen, som bekostades av samhället, med ett syfte att förbereda inför äldreprojektet för döva...Nu blev det ett flopp!

Jag tycker att döva ofta blir utsjadsade från möjligheterna, och att det blir hörande som får sin vinst genom döva och teckenspråkssammanhang. Som Patrik Nordell beskrev det, hamnar döva ofta i skuggan av hörande – en hörande får klättra uppåt medan döva stannar och serverar nerifrån!

Han har kommit på ett tvåhandstecken som är bra. Så här: Pekhanden pekas uppåt och andra handen, sprethanden, hålls under pekhanden. Pekhanden är en hörande och sprethanden där under är döva...Det är ett bra och nytt teckenbegrepp tycker jag. **LARS-GUNNAR MÖLLEFORS**

Visuell filmgala flyttad till mars 2009

■ Vi beklagar och ber om ursäkt för att vi måste skjuta upp den Visuella filmgalan till den 5-7 mars 2009 istället för den 26-27 november 2008. Detta för att vi inte vill konkurrera med dövfilmfestivalen i Stockholm samma helg.

Vi ser fram emot bra arrangemang både i Stockholm och i Örebro!

Mer information om den Visuella filmgalan kommer i oktober, se www.vfilmgala.se

OBS! Glöm inte att skicka in ert bidrag senast den 4 januari.

JOSEPHINE WILLING, PROJEKTLEDARE

60-årsdag

■ Knut Ove Westby fyller 60 år den 18 nov. 2008. Han är norsk, men har gått på dövskolan i Vänersborg.

**MED VENNLIG HILSEN,
TELEMARK DÖVEFORENING**

Skrivet i sten...

En kort inskription på en gravsten fick Marie Nykvist, ekonomi/personalassistent hos SDR, att stanna upp och fundera. Stenen står på kyrkogården på ön Ven, som Marie besökte under sin semester. Vilka var dessa systrar, vad slags liv hade de här på ön en gång i tiden? Det enda som bevarats åt eftervärlden är att Ingar och Petronella Bengtsson var "dövstumma".

FOTO: MARIE NYKVIST

Internationellt intresserade sökes!

LEDARE: PETRA ÖRLEGÅRD

HEJ ALLA UNGA i detta härliga höstväder! Så är det min tur att skriva ledarspalt igen. Jag är inne på mitt andra mandatår som styrelseledamot i SDU och det har varit en väldigt givande tid!

Jag har under denna tid även varit med i Internationella gruppen, en arbetsgrupp under SDU, som styrelserepresentant. Jag blev slutligen sammankallande.

VI HAR VARIT FEM personer i gruppen, men numera är det bara jag och Filip Burman som är med i gruppen. Jenny Nilsson och Malin Johansson räknas fortfarande med i gruppen, men eftersom de båda är på internationell mark just nu, är det svårt för dem att vara med på våra möten och följa upp vårt arbete just detta år.

Så det är därför jag söker efter lite nytt och blod till gruppen! Vem som helst får vara med, det enda kravet är att ni är internationellt intresserade, och att ni

ger lite av er tid till gruppen. Lite idéer är vi också tacksamma för!

VAD INNEBÄR DET egentligen att vara med i IG? Vi har oftast diskussioner på FC och några möten under året då vi diskuterar vad för projekt vi ska ta an oss och hur vi ska ansöka pengar till projektet. Det handlar först och främst om biståndsarbete, om döva ungdomar i utvecklingsländer, men det kan också vara vad som helst och gärna något nytt.

LÅTER DET INTRESSANT? Maila mig på adress petra.orlegard@sdrf.se och skriv om ni är intresserade att vara med eller om ni har några funderingar. Ni får också gärna fråga runt efter folk som är intresserade eller ge mig namnförslag.

För övrigt så ses vi på SDU:s ungdomskonferens i december!

PETRA ÖRLEGÅRD, STYRELSELEDAMOT, SDU

**Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)**

Adress:
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

E-post:
sdu@sdrf.se

**Ordförande:
Sven-Emil Karmgård**

E-post:
sven-emil.karmgard@sdrf.se

3G-mobil/SMS:
0735-050 144

Mångfald och eldsprutning

Magdalena Kintopf, SDU.

HELGEN 26-28 SEPTEMBER deltog jag på en kurs på Barnens Ö utanför Stockholm. Kursens namn var "LSU Re:Flex" och ordnades av dem som även ansvarar för "Alla olika – Alla lika"-kampanjen. Jag representerade SDU och sammanlagt var vi ungefär 18 deltagare från hela Sverige där övriga deltagare representerade andra ungdomsorganisationer.

Det blev en helg fylld av intressanta begreppsdiskussioner om mångfald, diskriminering och inkludering. Vad begreppen betyder för oss beror på vår egen bakgrund och intressen, likaså tolkar vi olika utifrån den målgrupp vi arbetar för. Till exempel tänkte jag mest utifrån teckenspråkigas behov och nuvarande situation i samhället.

MEN MÅNGFALD MÅSTE INTE ALLTID handla om etnicitet (annan bakgrund än svensk), sexuell läggning, hörselnedsättning etc, utan det kan även handla om att få in personer med rätt kompetens och erfarenhet.

Tre väldigt intressanta workshops hölls av personer från Blatteförmiddlingen, kommunikationsbyrå Sprong och Amnesty International.

Förutom workshops och diskussioner fick vi testa eldsprutning, vilket jag ställde upp på med en liten tveksamhet i början, men det var en upplevelse jag inte ångrar! Även kolloaktiviteter med teamwork ingick i programmet vilket fick helgen att bli väldigt lyckad.

JAG ÅKTE HEM NÖJD, fylld av nya funderingar och med stor vilja att förändra hela det svenska samhället nu! Får börja med att göra SDU ännu bättre och starkare tillsammans med er medlemmar!

Våga testa, och våga misslyckas, för det får oss att utvecklas och bli starkare!

MAGDALENA KINTOPF, STYRELSELEDAMOT SDU

Ida Karlsson instruerar eleverna om hur rollspelet ska gå till.

Lovande ungdomar på elevrådskurs

"VA – GÖR NI SÅ på er skola? Elevrådet på vår skola brukar göra på ett annat sätt. Nämligen..."

Så fortsätter eleverna diskussionen om olika arbetsätt och erfarenheter av elevrådsengagemang på sina respektive skolor. Två representanter från varje elevråd i specialskolorna samlades på Kristinaskolan i Härnösand den 14–16 oktober för att få träffa varandra och utbyta erfarenheter. En eftermiddag fick de besök från SDU och fick lära sig hur de skulle bli den bästa ordföranden respektive sekreterare. Ida Karlsson och Magdalena Kintopf var på plats som kursledare från SDU.

UPPLÄGGET PÅ KURSEN var först att eleverna själva skulle få "brainstorma" hur det bästa elevrådet ser ut. Några kommentarer var att elevrådet skulle vara aktivt, lyssna till eleverna på skolan, ha ett bra samarbete med skolledningen och vara väl förberedda inför varje möte. Därefter delades eleverna i två grupper, beroende på om de var sekreterare eller ordförande.

Kursledaren Ida tog sig an eleverna i ordförandegruppen och lotsade dem genom olika moment som berör ordförandeskapet. Det handlade allt från vilka egenskaper en ordförande bör ha till vilka ansvarsområden denne har. Kursledaren Magdalena ledde gruppen med sekreterare och berättade om vikten av att skriva protokoll och gav bland annat tips på idéer som underlättar protokollskrivandet. I båda grupperna fanns det utrymme för dis-

kussion och frågor inom respektive fördjupningsområde.

UNDER RASTEN ÖVERRASKADE SDU genom att bjuda alla på tårta. Varför? Jo, kursen hölls den 15 oktober som ju är SDU:s födelsedag. 31 år fyllde ungdomsförbundet. Det skämtades om att SDU är nu för gammal för sin egen målgrupp som är 7-30 år. Men oavsett att vara för gammal eller inte, så blev alla tre tårtor uppätta. Därefter inleddes det sista passet som handlade om mötesteknik.

Eleverna fick chansen att omsätta sina nya kunskaper till praktik då de genom rollspel fick simulera olika mötes-situationer med låtsas-dagordningar. Eleverna fick prova på att vara ordförande, sekreterare och vanlig ledamot. Gemensamt fick de öva mötesteknik och att hålla i ett elevrådsmöte på ett demokratiskt och tydligt sätt. Det var en uppskattad del, enligt eleverna, som fick öva på de olika rollerna. Det är ju inte lätt att vara ordförande under heta diskussioner eller att vara sekreterare om besluten som fattas är otydliga!

AVSLUTNINGSVIS VAR DET utvärdering och eleverna säger att de upplevde kursen som rolig och lärorik. De sa också att de uppskattade att få träffa andra elevrådsrepresentanter från andra skolor. Man var också överens om att det inte finns rätt eller fel i hur man jobbar i elevrådet – det viktigaste är att det sker i en demokratisk anda.

IDA KARLSSON

Språkresa till New Mexico 2009

Just nu väntar vi på datum, pris och preliminärt program från de ansvariga på New Mexico School of the Deaf.

Så fort uppgifterna har kommit till oss kommer vi att lägga ut informationen på hemsidan. Håll utkik på www.s-d-u.se!

Mataffärsteorin – ett resultat av lång forskning på högsta nivå...

Alla har någon gång kommit hem helt slut – kånkande på de säcktunga pappers- eller plastpåsarerna fulla av mat, som i ett svep äts upp, och plötsligt ska man ut och handla igen.

Men är det bara handla mat man gör i mataffären?

Nejdå, det finns annat att göra i mataffären.

Som att kolla in det motsatta könet.

Jag gör det inte alls systematiskt – bara gärna. Det är roligare än att glo på blomkålshuvuden, om man säger så.

Härmed presenterar jag min Mataffärsteori.

Teorin går ut på att jag tror att man får veta mer om en kvinna i mataffären än man får veta ute på stan.

Utbudet på stan är mer tillgjort än i den lokala mataffären. På stan kan man se tjejer som är stylade, sminkade och friserade – ser jättesnygga ut – men i själva verket är de inte så snygga.

Du är mer utsatt för bedrägeri ute på stan en fredagskväll än i den lokala mataffären en måndagsmorgon.

I mataffären kan du se tjejer klä sig hur som helst – och där finns många sanningar om tjejerna att upptäcka. För vem orkar sminka sig i en halvtimme för att kila ner och köpa en Twix?

Främst är det kläderna och tjejernas sätt att leva som syns i mataffären. Där finns det guld att hämta!

De naturligt snygga tjejerna syns oftare i mataffären. Det är därför granntjejen ibland är den snyggaste du sett – för du har sett henne många gånger i mataffären – osminkad men väldigt naturligt vacker.

Tro mig, tjejer – sånt uppskattas av de allra flesta killar.

Andra slutsatser man kan dra: Ser du en tjej med enbart mikromat i sin kundvagn, kan du räkna med att du får laga maten när ni dejt.

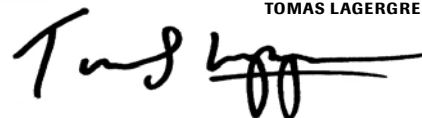
Eller varför inte börja en dejt i mataffären – där ni handlar mat tillsammans för middagen hos dig – det kan vara proaktivt. Då kan du nobba tjejen som vill ha majonnäs på allt.

Den tjusiga tjejen som du träffat på stan kan visa sig vara en oattraktiv tjej som kanske ändrar sin personlighet efter varje nummer av Cosmopolitan eller Vecko-Revyn. Inse fakta: Centrums snyggning kan vara stans bäst förklädda tjej.

Jag lovar: Du föredrar en tjej som ser snygg ut i mjukisbrallor och huvtröja och som glider runt i mataffären och väljer mat av god kvalitet. Lätt.

Det gör jag.

TOMAS LAGERGREN

”- Ska du till affären IGEN?”

- Ja, jag hörde att de har rea på meloner...”

76-08

Lämna in dina gamla leksaker så tar vi hand om dem.

Har din gamla favoritnalle sagt sitt sista ord? Eftersom den innehåller ett inbyggt batteri ska den då lämnas in på kommunens insamlingsplats för elavfall. De inbyggda batterierna är svåra att se och ta ur, så lämna in hela nallen. Resten sköter vi: Först plockas batterierna ur och sorteras. Sedan skickas de miljöfarliga batterierna till återvinning, förutom de som innehåller kvicksilver. Det slutförvaras istället, eftersom Riksdagen har bestämt att kvicksilver ska tas ur kretsloppet. De batterier som inte är miljöfarliga läggs på så kallad deponi, men för att utnyttja naturresurserna bättre kommer även de att börja återvinnas nästa höst. Nu vet du lite mer om hur vi tar hand saker som rör sig, lyser eller låter och som lämnas åter. Vill du veta mer, besök batteriinsamlingen.se

BATTERIINSAMLINGEN

7 8 0 2 2 8 7 0 0

Var avkopplad utan att vara bortkopplad!

Bellman Visit 868-familjen har fått nytillskott. Det är vår allra minsta medlem hittills och den jobbar dygnet runt. Möt vår nya trådlösa Armbandsmottagare. Den är både smart, diskret och elegant.

Med tydliga vibrationer och klara lysdioder får du snabbt och enkelt reda på när dörrklockan eller telefonen ringer, om brandlarmet går eller om ditt barn behöver tillsyn – oavsett om du är inomhus eller i din trädgård.

Bär den diskret runt din handled på dagen och koppla den till sängvibratoren på natten för en trygg och avslappnad sömn.

Bellman & Symfon®

www.bellman.se

Kontakta oss för en kostnadsfri broschyr.

Bellman & Symfon
Södra Långebergsgatan 30
421 32 Västra Frölunda
Telefon: 031-68 28 20
E-post: info@bellman.se